

ແບບຮຽນ ໄພພິບັດສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມຕອນຕົ້ນ

ສອດແຊກໃນວິຊາວິທະຍາສາດທຳມະຊາດ
ແລະ ວິທະຍາສາດສັງຄົມ

ກະຊວງສຶກສາທິການ
ວຽງຈັນ, 2009

ແບບຮຽນ ໄພພິບັດສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມຕອນຕົ້ນ

ສອດແຊກໃນວິຊາວິທະຍາສາດທຳມະຊາດ
ແລະ ວິທະຍາສາດສັງຄົມ

ກະຊວງສຶກສາທິການ
ວຽງຈັນ, 2009

ແບບຮຽນ

ໄພພິບັດສຶກສາຊັ້ນມັດທະຍົມຕອນຕົ້ນ

ສອດແຊກໃນວິຊາວິທະຍາສາດທຳມະຊາດ

ແລະ ວິທະຍາສາດສັງຄົມ

ຮຽບຮຽງໂດຍ: ທ່ານ ພອນຈັນ ຄຳບຸນພັນ

ທ່ານ ດຣ.ນ. ແກ້ວວິວອນ ອຸດທະຈັກ

ທ່ານ ຄຳຈັນ ລັດຖະຍອດ

ທ່ານ ທອງດຳ ທອງສິນ

ທ່ານ ນ. ແຫວນເພັດ ສີສຸລາດ

ທ່ານ ນ. ທອງມີ ດວນສັກດາ

ທ່ານ ສີມຸງຄຸນ ວົງຈຳປາ

ທ່ານ ເພັດສະຫວ່າງ ພະຈິນໄພ

ກວດແກ້ໂດຍ: ທ່ານ ນ. ພວງຄຳ ສົມສະນິດ

ທ່ານ ທອງແກ້ວ ອາສາ

ທ່ານ ແອໂຈ້ ອາດຜາສຸກ

ທ່ານ ດຣ. ມິທອງ ສຸວັນມີໄຊ

ທ່ານ ຄຳເພົ້າ ໂຮມບັນຍາ

ປະກອບຄຳເຫັນໂດຍ: ທ່ານ ນ. ວິໄລຄຳ ລາດສະອາດ

ຈັດພິມໂດຍ: ອົງການ ADPC

ຕາມທະບຽນພິມ: 431-435 ພຈ 18122009

ພິມທີ່: ໂຮງພິມ ເອກະພາບ

ຂະໜາດ: A4

ຈຳນວນ: 1.500 ຫົວ

ພິມຄັ້ງທີ: II

ກະຊວງສຶກສາທິການ

ວຽງຈັນ, 2009

ຄຳນຳ

ປຶ້ມແບບຮຽນການຫຼຸດຜ່ອນໄພພິບັດ ຫົວນີ້ຮຽບຮຽງຂຶ້ນໂດຍການສະໜັບສະໜູນທຶນຈາກອົງການຊ່ວຍເຫຼືອມະນຸດສະທຳເອີລົບ. ຈຸດປະສົງແມ່ນເພື່ອຕອບສະໜອງໃຫ້ແກ່ການຮຽນ-ການສອນເລື່ອງການຫຼຸດຜ່ອນໄພພິບັດມີຜົນສຳເລັດທີ່ດີ ແລະ ມີຄຸນນະພາບ, ເຮັດໃຫ້ນັກຮຽນຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ສາເຫດ, ຜົນກະທົບໃນທາງເສຍຫາຍ ແລະ ວິທີການປ້ອງກັນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເສຍຫາຍອັນເກີດມາຈາກໄພພິບັດຕ່າງໆຕໍ່ຊີວິດ ແລະ ຊັບສິນຂອງມະນຸດໂດຍທົ່ວໄປກໍຄືຂອງເຂົາເຈົ້າເອງ. ຈາກນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ນັກຮຽນມີສະຕິລະວັງຕົວໃນການກຽມພ້ອມຮັບມືກັບໄພພິບັດ ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນຕໍ່ໜ້າ ພ້ອມທັງສາມາດຊ່ວຍເຫຼືອຊຸມຊົນ ໃນການວາງແຜນປ້ອງກັນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມ ເສຍຫາຍເມື່ອເກີດໄພພິບັດ.

ເນື້ອໃນຂອງປຶ້ມຫົວນີ້ ປະກອບມີ 9 ເລື່ອງເຊັ່ນ: ຄວາມຮູ້ສັງເຂບກ່ຽວກັບໄພພິບັດ, ການເຈື່ອນຂອງດິນ, ໄພນ້ຳຖ້ວມ, ໄພແຫ້ງແລ້ງ, ແຜ່ນດິນໄຫວ, ອັກຄີໄພ, ມົນລະພິດ, ອຸບັດເຫດຕາມທ້ອງຖະໜົນ ແລະ ຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ ເຊິ່ງເນື້ອໃນ ແຕ່ລະບົດໄດ້ຮັບການຮຽບຮຽງມາຈາກຂໍ້ມູນຂ່າວສານທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ.

ເນື່ອງຈາກການຮຽບຮຽງປຶ້ມຫົວນີ້ດຳເນີນໄປໃນໄລຍະເວລາຈຳກັດ. ດັ່ງນັ້ນ ຄົງບໍ່ສາມາດປະສາຈາກຄວາມຜິດພາດບາງປະການໄດ້. ສະນັ້ນ, ຖ້າຜູ້ຊົມໃຊ້ ທ່ານໃດຫາກເຫັນຂໍ້ຂາດຕົກບົກພ່ອງປະການໃດ ຈຶ່ງກະລຸນາສົ່ງຄຳຄິດເຫັນໄປໃຫ້ຄະນະຮຽບຮຽງຢູ່ທີ່ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດການສຶກສາ, ກະຊວງສຶກສາທິການເພື່ອຈະໄດ້ໃຊ້ເປັນຂໍ້ມູນດັດແກ້ໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ.

ຂໍໃຫ້ຄູອາຈານ ແລະ ນັກຮຽນ ຜູ້ທີ່ໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ເລື່ອງການຫຼຸດຜ່ອນໄພພິບັດທັງຫຼາຍ ຈົ່ງນຳເອົາຄວາມຮູ້ທີ່ໄດ້ໄປນຳໃຊ້ປ້ອງກັນຕົນເອງ ແລະ ເຜີຍແຜ່ ໃຫ້ຜູ້ອື່ນຕ່າງໄປ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ທຸກຄົນໄດ້ມີຄວາມຮູ້, ທັກສະ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິທີ່ດີຕໍ່ບັນຫາການຫຼຸດຜ່ອນໄພພິບັດ ແລ້ວກຽມພ້ອມ ຮັບມື ຫຼື ຫຼີກເວັ້ນຄວາມເສຍຫາຍ ເຮັດໃຫ້ ທຸກຄົນມີອະນາຄົດທີ່ດີ ແລະ ມີຄວາມໝັ້ນຄົງ, ສັງຄົມ ແລະ ປະເທດຊາດຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງສິວິໄລ.

ຄະນະຜູ້ຮຽບຮຽງ.

ສາລະບານ

	ໜ້າ
ບົດທີ 1. ຄວາມໝາຍຂອງໄພພິບັດ.....	1
ບົດທີ 2. ດິນເຈື່ອນ.....	7
ບົດທີ 3. ແຜນດິນໄຫວ.....	13
ບົດທີ 4. ໄພນ້ຳຖ້ວມ.....	19
ບົດທີ 5. ໄພແຫ້ງແລ້ງ.....	25
ບົດທີ 6. ອັກຄີໄພ.....	30
ບົດທີ 7. ບັນຫາມົນລະພິດ.....	35
ບົດທີ 8. ອຸບັດເຫດທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມທ້ອງຖະໜົນ.....	41
ບົດທີ 9. ຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ.....	47

ບົດທີ 1. ຄວາມໝາຍຂອງໄພພິບັດ

1. ຄວາມໝາຍຂອງໄພພິບັດ

ຕັ້ງແຕ່ດົນມາແລ້ວ ມະນຸດໄດ້ປະເຊີນໜ້າຄວາມເສຍຫາຍອັນຮ້າຍແຮງເຊິ່ງເກີດຈາກໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ນ້ຳຖ້ວມ, ໄພແຫ້ງແລ້ງ, ແຜ່ນດິນໄຫວ, ດິນເຈື່ອນ, ລົມພະຍຸ, ພະຍາດລະບາດ... ຢູ່ໃນເຂດທີ່ສາມາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ໃນທົ່ວໂລກຊຳແລ້ວຊຳອີກ. ໄພພິບັດທີ່ເກີດຂຶ້ນແຕ່ລະຄັ້ງມັນໄດ້ທຳລາຍຊີວິດ, ຊັບສິນ, ການທຳມາຫາກິນ, ສິ່ງແວດລ້ອມ... ຢ່າງຮ້າຍແຮງແລະ ຫຼວງຫຼາຍ.

ຕົວຢ່າງ :

- ວັນທີ 26 ເດືອນ 12 ປີ 2004 ແຜ່ນດິນໄຫວລະດັບແຮງທີ່ສຸດໃນຮອບ 40 ປີເກີດຂຶ້ນ

ໃຕ້ທະເລໃກ້ເກາະສຸມາຕຣາຢູ່ພາກຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ຂອງປະເທດອິນໂດເນເຊຍ ເຮັດໃຫ້ເກີດ ຄື້ນຍັກ (Massive sea surges) ຫຼື ຄື້ນຊຶນາມີ (tsunamis) ເຊິ່ງມີຄວາມສູງຂອງຄື້ນ ແຕ່ 3 ແມັດ ຫາ 10 ແມັດ, ມັນສ້າງຄວາມຫາຍຍະນະຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງໃຫ້ແກ່ເຂດຊາຍຝັ່ງທະເລຂອງ 11 ປະເທດອາຊີຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ ແລະ ກະຈາຍໄປເຖິງມະຫາສະໝຸດອິນເດຍ. ຄື້ນ ນ້ຳໄຫຼພັດຖະຫຼົ່ມ ແລະ ທຳລາຍຊີວິດ, ເຮືອນ, ໂຮງແຮມ, ຮີສອດ...ທີ່ຢູ່ລຽບຊາຍຝັ່ງທະເລຢ່າງຮ້າຍ ແຮງ ໃນນັ້ນ ບາງເກາະ ຄື້ນນ້ຳໄດ້ພັດຂຶ້ນຝັ່ງເຂົ້າໄປໃນເກາະຫຼາຍກິໂລແມັດ. ໄພພິບັດຄັ້ງນີ້ເຮັດ ໃຫ້ມີຜູ້ເສຍ ຊີວິດ ແລະ ສູນຫາຍຫຼາຍກວ່າ 1,500,000 ຄົນ.

- ວັນທີ 21 ເດືອນ 8 ປີ 2002 ລົມມໍລະສຸມຂະໜາດຮ້າຍແຮງພັດຖະຫຼົ່ມພາກຕາເວັນອອກ ຂອງປະເທດເນປານ ເຮັດໃຫ້ 47 ເມືອງໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຈາກດິນເຈື່ອນ ແລະ ນ້ຳໄຫຼກະທັນຫັນ (ນ້ຳປ່າໄຫຼຫຼາກ) ໃນນັ້ນໄດ້ຂ້າຊີວິດຄົນ 419 ຄົນ, ບາດເຈັບ 105 ຄົນ, 53,152 ຄອບຄົວໄດ້ຮັບ ຜົນກະທົບກະເທືອນ ແລະ ເຮືອນ 19,485 ຫຼັງ ຖືກທຳລາຍ.

ໄພພິບັດທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນປະເທດລາວເຮົາຖ້າທຽບໄພພິບັດໃສ່ທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ປະເທດຕ່າງໆເຫັນວ່າ ຍັງແມ່ນໄພ ພິບັດຂະໜາດນ້ອຍ ຄວາມເສຍຫາຍບໍ່ຫຼາຍ ແຕ່ເນື່ອງຈາກວ່າ ເປັນປະເທດທີ່ທຸກຈົນ, ສະນັ້ນ ເສຍຫາຍໜ້ອຍມັນກໍກະທົບຕໍ່ຄວາມເປັນຢູ່ຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ແລະ ເສດຖະກິດຂອງປະເທດຫຼາຍ.

ໃນໄລຍະ 35 ປີຜ່ານມາ ປະເທດລາວເຮົາໄດ້ປະສົບກັບໄພທຳມະຊາດເກືອບທຸກໆປີ ເຊັ່ນ:

- ປີ 2000 ເຫດການນ້ຳຖ້ວມ ເຮັດໃຫ້ເນື້ອທີ່ການຜະລິດຖືກເສຍຫາຍ 42 ພັນກວ່າເຮັກຕາ, ຊົນລະປະທານຖືກເປ່ເພ 200 ກວ່າແຫ່ງ, ຄົນຕາຍ 15 ຄົນ.
- ປີ 2001 ເຂດເມືອງວັງວຽງ, ກາສີ ເກີດມີນ້ຳຖ້ວມຂູ່ເນື້ອທີ່ການຜະລິດເສຍຫາຍຫຼາຍ ກວ່າ 10 ເຮັກຕາ, ຖະໜົນເປ່ເພ ສ້າງຄວາມເດືອດຮອນແກ່ປະຊາຊົນ 200 ກວ່າຫຼັງຄາ ເຮືອນໃນ 4 ບ້ານ.
- ປີ 2002 ໃນກາງເດືອນ 9 ນ້ຳປ່າໄຫຼຫຼາກໄຫຼພັດຖະຫຼົ່ມສາງສິນຄ້າຜ່ານແດນຢູ່ຊາຍ ແດນຫຼັກຊາວເມືອງຄຳເກີດ ແລະ ບ້ານ, ເຮືອນ, ໂຮງຮຽນ, ໂຮ່ນາຂອງປະຊາຊົນຢູ່ລຽບ ຕາມນ້ຳພາວພັງທະລາຍເສຍຫາຍເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ.
- ປີ 2005 ໄພນ້ຳຖ້ວມເຮັດໃຫ້ພື້ນທີ່ການຜະລິດເສຍຫາຍ 55,955 ເຮັກຕາ, ຄົນເສຍຊີວິດ 5 ຄົນ. ລວມມູນຄ່າຄວາມເສຍຫາຍປະມານ 18 314 000 ໂດລາ.
- ປີ 2008 ໄພນ້ຳຖ້ວມເກີດຂຶ້ນເຮັດໃຫ້ພື້ນທີ່ການຜະລິດຖືກກະທົບ 32,138 ເຮັກຕາ ຈຳນວນ ຄອບຄົວທີ່ຖືກກະທົບ 49,227 ຄອບຄົວ, ຄົນເສຍຊີວິດ 12 ຄົນ .
- ປີ 2009 ໄພນ້ຳຖ້ວມຈາກລົມພະຍຸເກດສະໜາ ຢູ່ພາກໃຕ້ຂອງລາວ

ມີມູນຄ່າເສຍຫາຍຫຼາຍຕື້ກີບ, ຫຼາຍກວ່າໝູ່ ແມ່ນແຂວງອັດຕະປື, ເຊກອງ ແລະ ສາລະວັນ ຄຽງຄູ່ກັບໄພນໍ້າຖ້ວມປະເທດລາວເຮົາແຕ່ລະປີ ປະຊາຊົນໃນຫຼາຍເຂດທີ່ວ່າ
ປະເທດຍັງໄດ້ປະເຊີນກັບບັນຫາໄພແຫ້ງແລ້ງ ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຫຼາຍທ້ອງຖິ່ນຂາດ
ນໍ້າດື່ມ ນໍ້າໃຊ້ໃນການຜະລິດ ແລະ ລົງສັດ ພາໃຫ້ມີຄວາມສ່ຽງໃນການເກີດພະຍາດ
ລະບາດ. ນອກນັ້ນ ບັນຫາອັກຄີໄພກໍເປັນບັນຫາໃຫຍ່ທີ່ນໍາຜົນເສຍຫາຍມາສູ່ປະຊາຊົນ
ລາວເຮົາໃນມູນຄ່າ ອັນມະຫາສານເຊັ່ນ: ໃນປີ 1997 - 2000 ໃນທົ່ວປະເທດໄດ້ເກີດ
ອັກຄີໄພ 500 ກວ່າຄັ້ງ ຄາດຄະເນມູນຄ່າເສຍຫາຍກວ່າ 30 ຕື້ ກີບ ຕົວຢ່າງ: ເວລາ 19
ໂມງ ຂອງວັນທີ 24 ເດືອນ 8 ປີ 2005 ໄດ້ເກີດອັກຄີໄພຂຶ້ນຢູ່ບ້ານກາງໂຂງ ເມືອງໂຂງ
ແຂວງຈຳປາສັກ ສາເຫດຈາກການໄຕ້ທຽນບູຊາ. ໄຟໄດ້ເຜົາຜານເຮືອນໄປ 6 ຫຼັງ
ໃນນັ້ນເປັນເຮືອນເຄິ່ງກໍ່ເຄິ່ງໄມ້ 3 ຫຼັງ, ເຮືອນໄມ້ 3 ຫຼັງ ແລະ ເຮືອນ 2 ຊັ້ນ 3 ຫຼັງ,
ລວມມູນຄ່າຄວາມເສຍຫາຍ 700 ລ້ານກີບ.

ຈາກບັນຫາທີ່ກ່າວມານັ້ນ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ໄພພິບັດໄດ້ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ນໍາຜົນເສຍຫາຍມາສູ່
ປະຊາຊົນເຮົາເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ. ໃນນັ້ນກໍເນື່ອງຈາກບັນຫາໄພອັນຕະລາຍທາງທຳມະຊາດ
ເກີດຂຶ້ນ ໂດຍມີການກະທົບໃສ່ຕົວປະກອບຂອງຄວາມຕ້ານທານຕໍ່ໄພໃນຊຸມຊົນ, ສັງຄົມ
ພາໃຫ້ມີການສູນເສຍແກ່ບຸກຄົນ ແລະ ເສດຖະກິດຂອງຊາດ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງສາມາດສັງລວມ ແລະ ໃຫ້ຄວາມໝາຍຂອງຄໍາສັບຕ່າງໆດັ່ງລຸ່ມນີ້ :

- ໄພອັນຕະລາຍ: ແມ່ນ ປາກົດການທາງທຳມະຊາດ ຫຼື ການກະທຳຂອງມະນຸດ ທີ່ ອາດ
ເປັນ ເຫດ ໃຫ້ເກີດໄພພິບັດ(ອາດກໍ່ໃຫ້ມີການສູນເສຍຊີວິດ ຫຼື ບາດເຈັບ, ຊັບສິນ ຫຼື ສິ່ງແວດລ້ອມ
ຖືກທຳລາຍ) . ຕົວຢ່າງ : ເຫດການໄພນໍ້າຖ້ວມເກີດຂຶ້ນ ທີ່ທາງໄກຈາກບ້ານ, ເຮືອນປະຊາຊົນ ແລະ
ບໍ່ມີການສູນເສຍ ຈາກເຫດການນໍ້າຖ້ວມນີ້ ເອີ້ນວ່າແມ່ນ ໄພອັນຕະລາຍ

- ຄວາມຕ້ານທານຕໍ່ໄພ: ແມ່ນ ຄວາມບໍ່ສົມບູນທາງດ້ານທີ່ຕັ້ງ ຫຼື ວັດຖຸ, ເສດຖະກິດ, ຈິດຕະສາດ
ແລະ ສັງຄົມ ທີ່ ອາດຈະຖືກທຳລາຍໄດ້ງ່າຍຈາກຄວາມອັນຕະລາຍຂອງໄພພິບັດໃດໜຶ່ງ.

ຕົວຢ່າງ : ຄົນບໍ່ມີຄວາມຮູ້ດ້ານການປ້ອງກັນໄພພິບັດ ເຊັ່ນ: ນໍ້າຖ້ວມ, ແຫ້ງແລ້ງ...
ທີ່ຕັ້ງບ້ານເຮືອນຕັ້ງຢູ່ບ່ອນທີ່ອາດຈະເກີດການເຊາະເຈື່ອນຈາກໄພພິບັດນໍ້າຖ້ວມ...

- ໄພພິບັດ: ແມ່ນ ເຫດການທີ່ຮ້າຍແຮງໃດໜຶ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຊຸມຊົນ ຫຼື
ສັງຄົມໃດໜຶ່ງເປັນສາເຫດ ພາໃຫ້ມີການສູນເສຍ/ເສຍຫາຍ ຕໍ່ມະນຸດ, ຊັບສິນ, ເສດຖະກິດ ແລະ
ສິ່ງແວດລ້ອມ ເກີນກັບຄວາມສາມາດຂອງຊຸມຊົນທີ່ຈະແກ້ໄຂ ດ້ວຍຕົນເອງໄດ້.

ໄພພິບັດ = ໄພອັນຕະລາຍ + ຄວາມຕ້ານທານຕໍ່ໄພ(ບໍ່ມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະ ແກ້ໄຂດ້ວຍ
ຕົນເອງໄດ້)

(ຮູບ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄົນ,ເຮືອນ ແລະ ສິ່ງແວດ ລ້ອມອ້ອມຂ້າງທີ່ອາດຈະໄດ້ຮັບຜົນເສຍຫາຍ ຈາກນ້ຳຖ້ວມ ຫຼື ສະແດງເຖິງເງື່ອນໄຂທີ່ບໍ່ປອດໄພ ຫຼື ໂອກາດທີ່ຈະກາຍເປັນ ຄວາມ ຕ້ານທານຕໍ່ ເນື່ອງຈາກອົງປະກອບດັ່ງກ່າວ ບໍ່ມີຄວາມສາມາດ ທີ່ ຈະຊ່ວຍເຫຼືອຕົນ ເອງໄດ້ຈາກໄພອັນຕະລາຍດັ່ງກ່າວ)

2. ປະເພດໄພພິບັດ (Type of Disasters)

ກ. ໄພພິບັດທີ່ເກີດຈາກທຳມະຊາດ (Natural Disaster)

ໄພພິບັດເກີດຈາກທຳມະຊາດມີ: ແຜ່ນດິນໄຫວ, ພູໄຟລະເບີດ, ຄື້ນທະເລຖະຫຼົ່ມ, ລົມພະຍຸ, ດິນເຈື່ອນ, ໄຟໄໝ້ປ່າ, ນ້ຳຖ້ວມ, ແຫ້ງແລ້ງ, ພະຍາດລະບາດ...

ຂ. ໄພພິບັດເກີດຈາກການກະທຳຂອງມະນຸດ (Human Made Disaster)

- ອຸບັດເຫດຕ່າງໆເຊັ່ນ: ອຸບັດເຫດໃນອຸດສາຫະກຳ, ເຮືອບິນຕົກ, ຕົກຖະຫຼົ່ມ, ໄຟໄໝ້ (ເຮືອນ, ຕົກ, ຕະຫຼາດ...), ມົນພາວະເປັນພິດ ແລະ ລະເບີດບໍ່ທັນແຕກ.
- ສິ່ງແວດລ້ອມຖືກທຳລາຍ ເຊັ່ນ: ການສູນເສຍພືດພັນທັນຍາຫານ, ການສູນເສຍ ປ່າໄມ້, ການເສື່ອມໂຊມຂອງດິນ.
- ຄວາມວຸ້ນວາຍ ເຊັ່ນ: ສົງຄາມ (ກາງເມືອງ ຫຼື ລະຫວ່າງປະເທດ), ການບຸ້ນຈີ້.

3. ຜົນກະທົບຂອງໄພພິບັດໂດຍລວມ(General Effects of Disaster)

ໂດຍສັງລວມແລ້ວໄພພິບັດສາມາດພາໃຫ້:

- ສູນເສຍຊີວິດ (ຕາຍ)
- ບາດເຈັບ ແລະ ເສຍອົງຄະ
- ຊັບສິນຖືກທຳລາຍ
- ທຳລາຍຜົນຜະລິດ

- ການທຳມາຫາກິນລຳບາກ
- ສູນເສຍລາຍໄດ້
- ທຳລາຍລະບົບການບໍລິການພື້ນຖານ (ໄຟຟ້າ, ນໍ້າປະປາ, ສື່ສານ, ຖະໜົນ, ໂຮງຮຽນ, ໂຮງໝໍ, ...).
- ສິ່ງແວດລ້ອມເສື່ອມໂຊມ
- ກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບຈິດ
- ເກີດຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ

4. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຈາກໄພພິບັດຕ່າງໆ

ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຮ້າຍແຮງຈາກໄພພິບັດຕ່າງໆແມ່ນຄວາມຕ້ານທານຕ່ຳ(ສະພາບທີ່ບໍ່ປອດໄພ) ເຊິ່ງຄວາມຕ້ານທານຕ່ຳດັ່ງກ່າວມີດັ່ງນີ້:

- ບໍ່ມີຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບໄພພິບັດ
- ຄວາມປະໝາດ (ຮູ້ແຕ່ບໍ່ໃສ່ໃຈ)
- ບໍ່ມີການວາງແຜນປ້ອງກັນໄວ້ກ່ອນ
- ບໍ່ມີສະຖານທີ່ ບ່ອນປອດໄພເພື່ອອົບພະຍົກໄປຢູ່
- ສະຖານທີ່ບໍ່ໝັ້ນຄົງ, ເຮືອນ ແລະ ທຳນຳຕັ້ງຢູ່ບ່ອນຕ່ຳ
- ການດຳລົງຊີວິດບໍ່ໝັ້ນຄົງ ແລະ ລາຍຮັບຕ່ຳ
- ບໍ່ມີເຄື່ອງມືທຳການຜະລິດ

5. ການປ້ອງກັນ

ໄພພິບັດທຳມະຊາດ ເຊັ່ນ: ລົມພະຍຸ, ແຜ່ນດິນໄຫວ, ພູໄຟລະເບີດ,... ບໍ່ສາມາດປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດໄດ້, ແຕ່ສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເສຍຫາຍຂອງມັນໄດ້ ດ້ວຍການໝັ້ນກວດແທກ ຫຼື ຕິດຕາມປາກົດການທີ່ສະແດງອອກໃຫ້ຮູ້ກ່ອນ ແລ້ວເຕືອນໄພໃຫ້ທັນການ. ຈາກນັ້ນ ກໍຫຼົບຫຼີກ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ທັນເວລາ. ໄພພິບັດບາງຢ່າງ ສາມາດປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດໄດ້ ເຊັ່ນ: ໄຟໄໝ້, ນໍ້າຖ້ວມ, ດິນເຈື່ອນລະດັບໃດໜຶ່ງ,... ເວົ້າລວມແລ້ວໄພພິບັດທຸກຢ່າງ ສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເສຍຫາຍລົງໄດ້ ດ້ວຍການເພີ່ມຄວາມສາມາດຂອງຊຸມຊົນໃຫ້ເຂັ້ມແຂງ ໂດຍ ການ ຫ້າງຫາກະກຽມ, ການຕອບໂຕ້, ການຜ່ອຍຄາຍ/ຫຼຸດຜ່ອນ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ທັນເວລາໃນໄລຍະ ກ່ອນ, ລະ ຫວ່າງ ແລະ ຫຼັງຈາກໄພພິບັດເກີດຂຶ້ນ.

6. ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຈາກໄພພິບັດ

ກ. ການຫາງຫາກະກຽມ:

ການເກີດໄພພິບັດແຕ່ລະຢ່າງ ຖ້າມີການຫາງຫາກະກຽມ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອທັນເວລາຈະສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເສຍຫາຍລົງໄດ້. ຕົວຢ່າງ ຄົນຜູ້ໜຶ່ງ ຖືກບາດເຈັບສາຫັດ, ຖ້າໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອທັນເວລາ ແລະ ຖືກວິທີ ຄົນຜູ້ນັ້ນຈະລອດຕາຍໄດ້... ການ ຊ່ວຍເຫຼືອເບື້ອງຕົ້ນຕ້ອງໄດ້ກະກຽມ ແລະ ປະຕິບັດ ດັ່ງນີ້:

- **ກະກຽມກຳລັງ:** ຈັດຕັ້ງໜ່ວຍກູ້ໄພ ແລ້ວ ຈັດການເຝິກອົບຮົມໃຫ້ຄວາມຮູ້ ແລະ ທັກສະຕ່າງໆ ໃນການຮັບມືກັບໄພພິບັດ.
- **ປະເມີນສະຖານະການ:** ກ່ອນອື່ນໝົດຜູ້ກູ້ໄພ ຕ້ອງປະເມີນເຫດການເພື່ອລວບລວມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຂະໜາດ, ຂອບເຂດ, ຄວາມອັນຕະລາຍ ຂອງເຫດການ, ຄວາມອາດສາມາດຮັບມືໄດ້...
- **ການວາງແຜນ:** ເພື່ອໃຫ້ການກູ້ໄພມີຜົນສຳເລັດດີຕ້ອງວາງແຜນໃຫ້ລະອຽດດັ່ງນີ້:
 - + **ວິທີການ:** ຕັດສິນໃຈເລືອກໃຊ້ວິທີທີ່ເໝາະສົມກັບເຫດການ ແລະ ສະຖານທີ່ເກີດເຫດການນັ້ນ.
 - + **ກຳລັງຄົນ:** ນຳໃຊ້ທຸກຄວາມອາດສາມາດຂອງຄົນໃນໜ່ວຍງານ ແລະ ນຳໃຊ້ການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກຊຸມຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ (ຖ້າຕ້ອງການ)
 - + **ອຸປະກອນ:** ທໍ່, ຂັ້ນໄດ, ຜ້າພັນບາດ, ສາຍຢາງຮັດຫ້າມເລືອດ, ເປທາມຄົນເຈັບ, ເຮືອ, ... ເຊິ່ງເປັນອຸປະກອນພື້ນຖານຂອງການກູ້ໄພ ແຕ່ບາງກໍລະນີກໍບໍ່ຈຳເປັນໃຊ້ອຸປະກອນທຸກຢ່າງທີ່ກ່າວມານັ້ນ.

ຂ. ການຕອບໂຕ້

- ຮີບຮ້ອນຄົ້ນຫາ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ເຄາະຮ້າຍທີ່ຍັງມີຊີວິດຢູ່ດ້ວຍຄວາມລະມັດລະວັງເພື່ອບໍ່ໃຫ້ຜູ້ປະສົບເຄາະຮ້າຍໄດ້ຮັບບາດເຈັບເພີ່ມ ຫຼື ເສຍຊີວິດຈາກການຄົ້ນຫານັ້ນ
- ບໍລິການປະຖົມພະຍາບານ ແລະ ນຳສົ່ງໄປປິ່ນປົວຢູ່ໂຮງໝໍໃຫ້ທັນເວລາ
- ກໍລະນີມີຜູ້ເສຍຊີວິດ ໃຫ້ປົກປິດ ແລະ ສົ່ງມອບຊາກສົບໃຫ້ຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ຄ. ການຟື້ນຟູ ແລະ ປົວແປງຄືນໃໝ່

ເພື່ອຟື້ນຟູ ຊີ ວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໃຫ້ກັບເຂົ້າສູ່ ສະພາບປົກກະຕິ, ຜູ້ຊ່ວຍເຫຼືອ ຕ້ອງປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ ອອກແບບໄວ້ເຊັ່ນ:

- ຊ່ວຍຊາວບ້ານສ້ອມແປງທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະ ສົ່ງກໍ່ສ້າງຂອງຊຸມຊົນ
- ຟື້ນຟູລະບົບການບໍລິການຕ່າງໆ (ການສຶກສາ, ສາທາ, ຄົມມະນາຄົມ...)
- ພະຍາຍາມຊ່ວຍໃຫ້ຊາວບ້ານສາມາດຊ່ວຍຕົນເອງໃນການຮັບມືກັບໄພພິບັດ.

ບົດທີ 2. ດິນເຈື່ອນ

1. ຄວາມໝາຍຂອງດິນເຈື່ອນ

ດິນເຈື່ອນແມ່ນການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງດິນ, ຫີນ ຫຼື ຕົ້ນໄມ້ຈາກບ່ອນສູງລົງມາຫາບ່ອນຕໍ່ເຊິ່ງເກີດຂຶ້ນຢູ່ຕາມເນີນ ແລະ ພູຊັນທີ່ດິນເປື່ອຍເຢື່ອຍ, ບໍ່ມີຄວາມສາມາດຮັບນ້ຳໜັກຂອງມັນເອງໄດ້. ການເຈື່ອນຂອງດິນກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ຊີວິດ, ຊັບສິນ ແລະ ພື້ນຖານໂຄງລ່າງຕ່າງໆ.

ຄວາມເສຍຫາຍຈາກນ້ຳໄຫຼຊຸກຍູ້ທັນຫັນ
ຢູ່ແຄມນ້ຳພາວ ເມືອງຄຳເກີດ(2002)

ດິນເຈື່ອນທັບທາງ

ດິນເຈື່ອນ ເກີດຂຶ້ນ ຊຳແລ້ວຊ້ຳອີກຢູ່ໃນຫຼາຍປະເທດ ໃນນັ້ນຢູ່ປະເທດລາວຂອງເຮົາກໍ່ມີຄືກັນ. ດິນເຈື່ອນ ກໍ່ໃຫ້ເກີດເສດດິນ, ດິນຕົມ, ເສດຫີນ, ... ໄຫຼ, ຕົກກັ້ງ, ເລື່ອນຖະໄຫຼ... ສິ່ງດັ່ງກ່າວເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ນຳເອົາຄວາມເສຍຫາຍມາສູ່ຊີວິດ, ເຮືອນຊານບ້ານຊ່ອງ, ຖະໜົນຫີນທາງ, ລະບົບການສື່ສານ... ດິນເຈື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່ ທີ່ທຳລາຍຊີວິດ, ຊັບສິນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ... ເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ຮ້າຍແຮງ ເປັນໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດຢ່າງໜຶ່ງ.

ການເຈື່ອນຂອງດິນເປັນສາເຫດ ຂອງການທຳລາຍ ພື້ນທີ່ພູຊັນ ແລະ ພື້ນທີ່ຮາບພຽງຢູ່ຕາມຕົ້ນພູຊັນຕ່າງໆ ເຊິ່ງເປັນສາເຫດພື້ນຖານຂອງການປ່ຽນແປງຄວາມເປັນຫູບເປັນໂນນທີ່ບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມໄດ້ໃນເຂດພູເຂົາ.

2. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ດິນເຈື່ອນ

ກ. ສາເຫດທົ່ວໄປຂອງດິນເຈື່ອນ

ດິນເຈື່ອນເກີດຂຶ້ນຈາກຫຼາຍສາເຫດ ເຊິ່ງສາມາດແຍກເປັນ 2 ປະເພດດັ່ງນີ້:

-ສາເຫດເກີດຈາກທຳມະຊາດ

- ຝົນຕົກໜັກ.
- ຄວາມປຸງກຊຸ່ມຂອງດິນ .
- ຄວາມຊັນຂອງໜ້າດິນ.
- ຄວາມບໍ່ແຂງແກ່ນຂອງດິນ .
- ຄວາມຮ້ອນຂອງຊັ້ນຫີນ .
- ຮູບຮ່າງຂອງຊັ້ນດິນ.
- ແຜ່ນດິນໄຫວ.

ຝົນຕົກໜັກ

ດິນຍະ

- ສາເຫດເກີດຈາກການ

ກະທຳຂອງມະນຸດ

- ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ.
- ການຂຸດຄົ້ນແຮ່ທາດ, ການຈີກດິນແລະຫີນ .
- ການກໍ່ສ້າງບໍ່ຖືກຫຼັກວິຊາການ.
- ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນມີຄວາມສູງ.
- ການຂຸດອຸໂມງບໍ່ຖືກຫຼັກວິຊາການ.

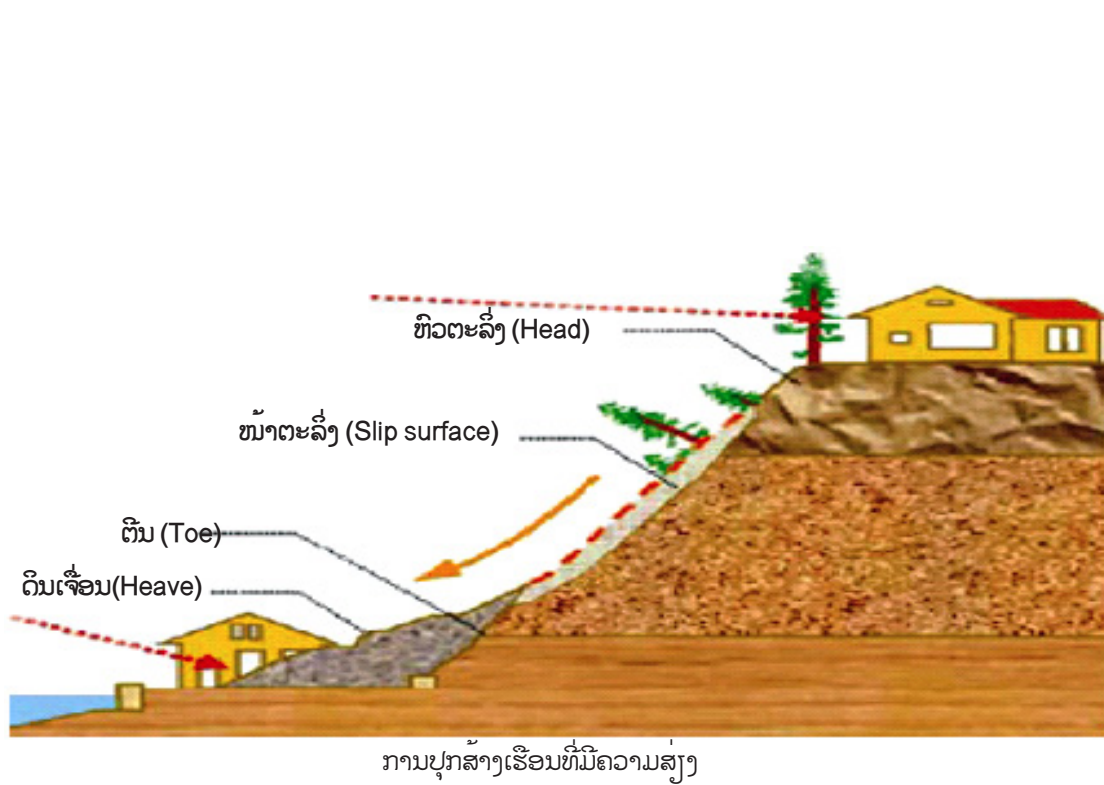

ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ

ຂ. ສາເຫດທີ່ເຮືອນຊານໄດ້ຮັບອັນຕະລາຍຈາກການເຈື່ອນຂອງດິນ

ໂດຍທົ່ວໄປເຮືອນທີ່ສູງຕໍ່ອັນຕະລາຍຈາກດິນເຈື່ອນ ເປັນເຮືອນທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນສະຖານ ທີ່ດັ່ງນີ້:

- ພື້ນທີ່ມັກເກີດດິນເຈື່ອນ
- ເຂດກາງພູສູງຊັນ
- ບ່ອນຮາບພຽງຢູ່ເທິງສັນພູ ຫຼື ຕີນພູຊັນ; ໃນນັ້ນ ເຮືອນທີ່ຕັ້ງຢູ່ຕີນພູຊັນມີຄວາມສູງຫຼາຍຕໍ່ອັນຕະລາຍ ຈາກດິນເຈື່ອນ.
- ປາກນ້ຳ ຫຼື ທາງໄຫຼຂອງນ້ຳ ເຊັ່ນວ່າ: ປາກຫ້ວຍ, ຮ່ອມພູ ...

ດິນເຈື່ອນທັບບ້ານເຮືອນ (Landslide in a village)

ການປຸກສ້າງໃກ້ແຄມນ້ຳ (House construction near water)

3. ຜົນກະທົບຈາກດິນເຈື່ອນ

ດິນເຈື່ອນນຳເອົາຄວາມເສຍຫາຍມາສູ່ມະນຸດ, ຊັບສິນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຫຼາຍຢ່າງເຊັ່ນ:

- ສູນເສຍຊີວິດ.
- ບາດເຈັບ ແລະ ເສຍອົງຄະ .
- ຊັບສິນຖືກທຳລາຍ.
- ທຳລາຍຜົນຜະລິດ.
- ການທຳມາຫາກິນລຳບາກ.
- ສູນເສຍລາຍໄດ້.
- ທຳລາຍລະບົບບໍລິການພື້ນຖານ(ໄຟຟ້າ, ນ້ຳປະປາ, ຖະໜົນ, ໂຮງຮຽນ, ໂຮງໝໍ ...)
- ສິ່ງແວດລ້ອມເສື່ອມໂຊມ.
- ກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບຈິດ.

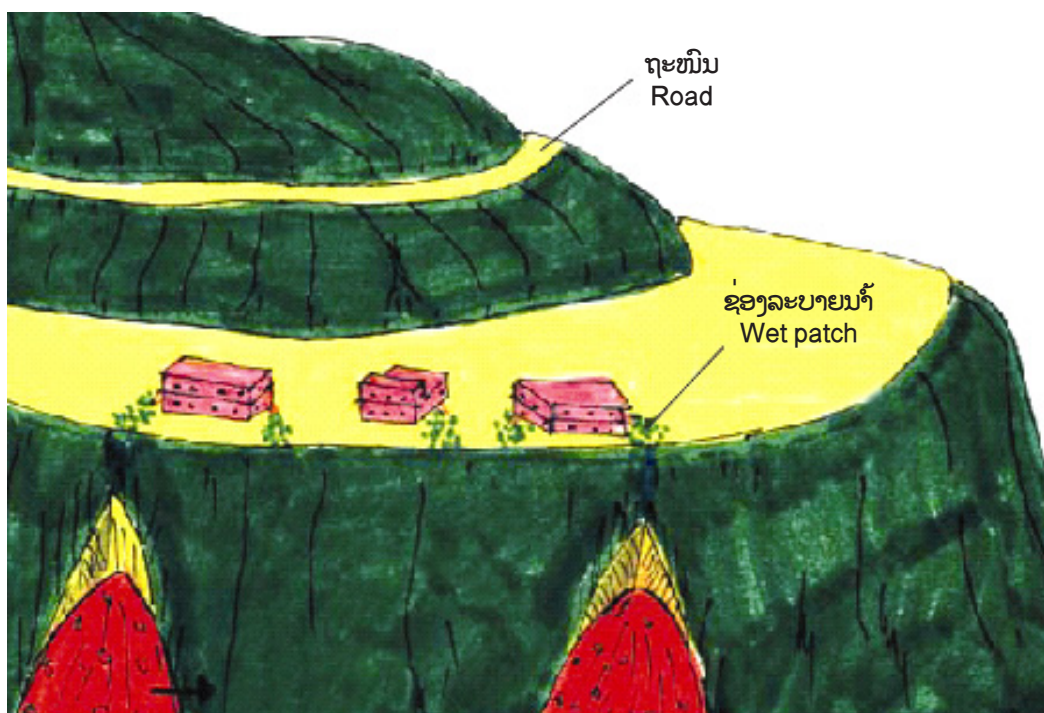
4. ການປ້ອງກັນອັນຕະລາຍຈາກດິນເຈື່ອນ

ກ. ປ້ອງກັນພື້ນທີ່ທີ່ສ່ຽງຕໍ່ການເຈື່ອນຂອງດິນ

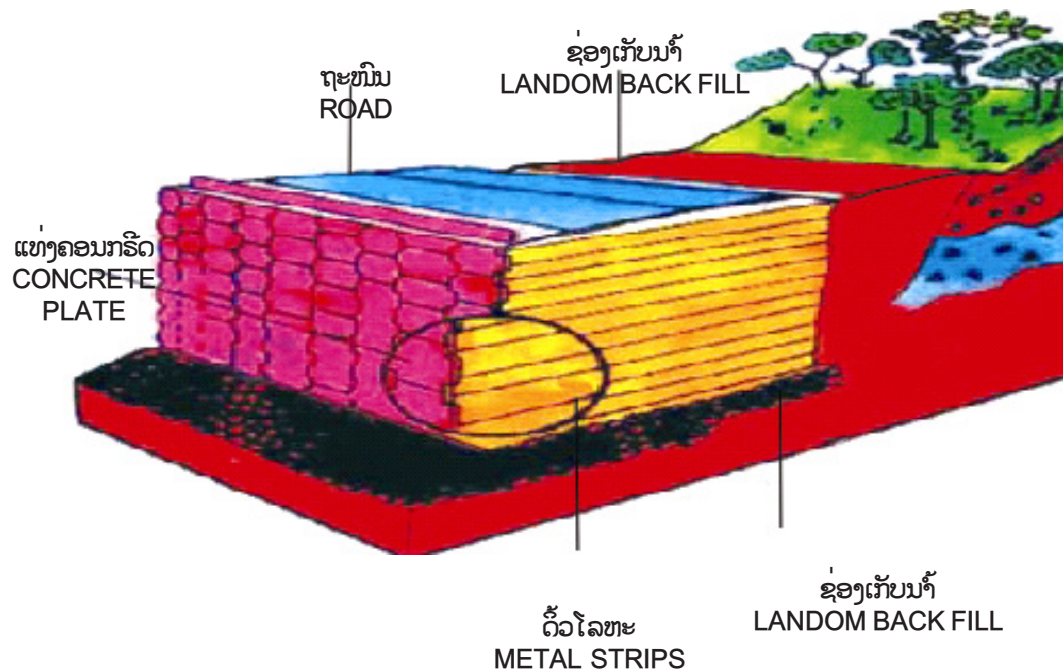
- ສ້າງລະບົບລະບາຍນ້ຳ: ສ້າງທໍ່ລະບາຍນ້ຳ, ຮ່ອງລະບາຍນ້ຳ, ຮາງລະບາຍນ້ຳ... ລະບາຍເອົານ້ຳຈາກສວນຄົວ, ໜ້າ ທາງ, ພື້ນທີ່ເປົ່າແປນ... ລົງໃສ່ແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດ ເຊັ່ນ: ຫ້ວຍນ້ຳ, ໜອງ... ໂດຍກົງ.

- ສ້າງໃຫ້ຕະລົງໝັ້ນຄົງ: ປູກຫຍ້າ ແລະ ຕົ້ນໄມ້ໃສ່ ເພື່ອຕ້ານການໄຫຼເສາະໜ້າດິນ ແລະ ຕະລົງພັງ

- ສະກັດກັ້ນນ້ຳໄຫຼເຂົ້າພື້ນທີ່: ປູກພືດຄຸມພື້ນທີ່, ຊຸດຮ່ອງລະບາຍນ້ຳ ດັກເອົານ້ຳ ທີ່ ຈະໄຫຼເຂົ້າພື້ນທີ່ທີ່ສ່ຽງຕໍ່ການເຈື່ອນ ເຊັ່ນ: ເດີນບ້ານ, ຖະໜົນຫົນທາງ... ລົງໃສ່ແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດດ້ວຍການຊຸດຮ່ອງຕົ້ນ, ຄວາມຊັນຕ່ຳ (ໃຫ້ນ້ຳໄຫຼຊ້າ) ແລະ ໝັ້ນອະນາໄມ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີເສດວັດຖຸຕ່າງໆ ກົດຂວາງການໄຫຼຂອງນ້ຳ.

- ສ້າງກຳແພງກັນເຈື່ອນ: ການປ້ອງກັນການເຈື່ອນຂະໜາດນ້ອຍ, ໃນບາງກໍລະນີສາມາດເຮັດໄດ້ດ້ວຍການສ້າງກຳແພງ ຫຼື ສິ່ງກົດຂວາງ ກັນເຈື່ອນໃສ່ຢູ່ຕີນຄ້ອຍໂດຍອອກແບບ ແລະ ກໍ່ສ້າງໃຫ້ມີໂຄງສ້າງທີ່ສາມາດ ຕ້ານທານກັບນ້ຳໜັກ ແລະ ຄວາມໄວ ຂອງກ້ອນດິນ ທີ່ຄາດວ່າຈະເຈື່ອນລົງ ຫຼື ເອີ້ນວ່າກັນຕາຝັ່ງເຈື່ອນ.

ຂ. ການປ້ອງກັນເຮືອນຊານ

ຕິດຕາມສັນຍານ : ໃນກໍລະນີເຮືອນ ຕັ້ງຢູ່ໃນເຂດທີ່ສ່ຽງຕໍ່ດິນເຈື່ອນຖະຫຼົ່ມ, ຖ້າຫາກຕິດຕາມ ແລະ ກວດກາຢ່າງປະສານຈະສາມາດກວດເຫັນສັນຍານບົ່ງບອກວ່າ ຈະເກີດການເຈື່ອນຂຶ້ນດັ່ງນີ້:

- ປະຕູ ຫຼື ປ່ອງຢ້ຽມຕິດແໜ້ນກັບຂອບ(ວົງກົບ) ຂອງມັນແໜ້ນຜິດປົກກະຕິ.
- ມີຮອຍແຫງ ຫຼື ແຕກໃໝ່ເກີດຂຶ້ນກັບຝາ ຫຼື ພື້ນ (ກໍລະນີເຮືອນກໍ່).
- ຂັ້ນໄດ, ລານກັນເປື້ອນອ້ອມເຮືອນຖືກດຶງຍະຫ່າງອອກຈາກເຮືອນ.
- ມີຮອຍແຫງ ເກີດຂຶ້ນຕາມເດີ່ນອ້ອມເຮືອນ.
- ກຳແພງອ້ອມເຮືອນ ຫຼື ຕົ້ນໄມ້ອ້າງ ຫຼື ຍ້າຍຈາກທີ່ຕັ້ງເດີມຂອງມັນ.
- ມີນ້ຳ ຫຼື ດິນຕົມ ບຸ້ນອອກຢູ່ຕີນຄ້ອຍ.

ປະຕິບັດການປ້ອງກັນ: ລະດັບການເຈື່ອນຂອງດິນ ແລະ ຜົນເສຍຫາຍທີ່ເກີດຂຶ້ນ ສາມາດປ້ອງກັນ ຫຼື ຫຼຸດຜ່ອນລົງໄດ້ ດ້ວຍການກໍ່ສ້າງກຳແພງກັນເຈື່ອນ, ກໍ່ສ້າງໄດ້ຕາມມາດຖານເຕັກນິກ, ໝັ້ນກວດກາເປັນປະຈຳ ແລະ ໝັ້ນສ້ອມແປງພາກສ່ວນຕ່າງໆຂອງລະບົບລະບາຍນ້ຳ, ສ້າງສັນຍານເຕືອນໄພຊຸມຊົນ, ຈັດຕັ້ງລະບົບຕິດຕາມເຫດການຢູ່ບ່ອນທີ່ເຫັນວ່າຈຳເປັນ.

5. ການຄົ້ນຫາ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ເຄາະຮ້າຍຈາກດິນເຈື່ອນ

ຜົນເສຍຈາກດິນເຈື່ອນຕົ້ນຕໍເກີດຈາກ ດິນທີ່ເຈື່ອນໄປທັບຖິມເຮືອນ ຫຼື ດິນໃນພື້ນທີ່ຕັ້ງເຮືອນເຈື່ອນໄຫຼໄປ. ຜູ້ປະສົບເຄາະຮ້າຍທີ່ຖືກດິນ ແລະ ຊາກຫັກພັງຂອງເຮືອນທັບຖິມ, ບາງຄົນທີ່ຖືກຢູ່ໃນຊ່ອງວ່າງຂອງຊາກຫັກພັງນັ້ນ ຍັງມີຊີວິດຢູ່ ແລະ ຕ້ອງການຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຢ່າງຮີບດ່ວນຈະຕ້ອງຮັບຮ້ອນຊອກຄົນ ແລະ ກອບກູ້ເອົາຜູ້ປະສົບເຄາະຮ້າຍນັ້ນໃຫ້ໄວເທົ່າທີ່ໄດ້.

ການກູ້ໄພຕ້ອງກະກຽມອຸປະກອນຄົ້ນຫາ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ພ້ອມ ໂດຍສະເພາະອຸປະກອນສຳລັບການຍົກ, ການຕັດ, ຂົນຍ້າຍ ແລະ ອຸປະກອນສຳລັບການປະຖົມພະຍາບານ...

ກ່ອນປະຕິບັດການກູ້ໄພໜ່ວຍງານກູ້ໄພຕ້ອງສຳຫຼວດ ແລ້ວວາງແຜນປະຕິບັດໃນແຕ່ລະຂັ້ນຕອນໃຫ້ລະອຽດ, ສິ່ງສຳຄັນຢ່າງໜຶ່ງແມ່ນ ຖ້າເຂດທີ່ໃຊ້ໄຟຟ້າ ກ່ອນລົງມືສຳຫຼວດ ແລະ ປະຕິບັດການກູ້ໄພຕ້ອງຕັດກະແສໄຟຟ້າກ່ອນ.

ໃນເວລາຄົ້ນຫາຕ້ອງເລີ່ມຈາກບ່ອນທີ່ມີສຽງຮ້ອງຂອງຜູ້ປະສົບໄພກ່ອນ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ລອດຊີວິດ. ໃນເວລາຄົ້ນຫາສະລັກຫັກພັງເພື່ອຊ່ວຍຜູ້ທີ່ຍັງ ມີຊີວິດຢູ່ຕ້ອງໄດ້ລະມັດລະວັງເພື່ອບໍ່ໃຫ້ຜູ້ປະສົບເຄາະຮ້າຍໄດ້ຮັບບາດເຈັບຕື່ມ ຫຼື ເສຍຊີວິດຈາກການຄົ້ນຫາເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອນັ້ນ.

ການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ຄົ້ນຫາຜູ້ເຄາະຮ້າຍ

ບົດທີ 3 . ແຜ່ນດິນໄຫວ

1. ຄວາມໝາຍຂອງແຜ່ນດິນໄຫວ

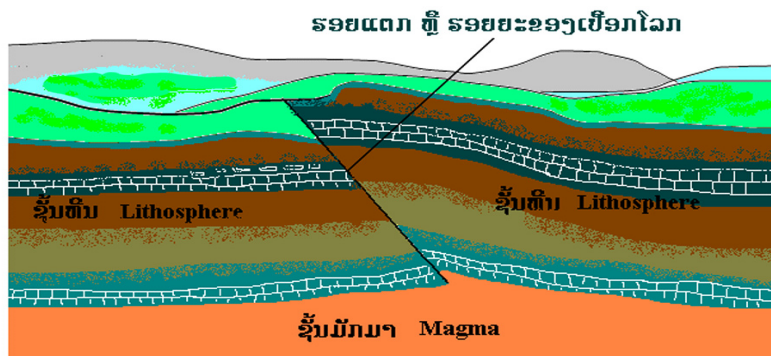
ແຜ່ນດິນໄຫວແມ່ນການສັ່ນສະເທືອນຢ່າງກະທັນຫັນຂອງຊັ້ນເປືອກໂລກ ທີ່ເກີດມາຈາກການແຕກອອກຈາກກັນ ແລະ ຕຳກັນຂອງຊັ້ນເປືອກໂລກ ອັນເນື່ອງມາຈາກແຜ່ນເປືອກໂລກຕ່າງໆຂະຫຍາຍຕົວ ຫຼື ຫົດຕົວບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີກັນ.

ຫົວໜ່ວຍວັດແທກຄວາມແຮງຂອງການສັ່ນສະເທືອນແມ່ນຮິກເຕີ (Richter) ເພິ່ນແບ່ງການສັ່ນສະເທືອນຂອງແຜ່ນດິນໄຫວອອກເປັນຫຼາຍລະດັບດັ່ງນີ້:

- 1 ຮິກເຕີ: ເກີດການສັ່ນສະເທືອນພຽງເລັກນ້ອຍ (ຄົນບໍ່ຮູ້ສຶກຫຍັງ).
- 2 ຮິກເຕີ: ຮູ້ສຶກແຕ່ຄົນທີ່ຢຸດຢູ່ຢ່າງງຽບສະຫງົບ.
- 3 ຮິກເຕີ: ວັດຖຸທີ່ແຂວນໄວ້ແກວ່ງເລັກນ້ອຍ.
- 4 ຮິກເຕີ: ລົດຈອດໄວ້ສັ່ນ, ປະຕູສັ່ນຄືກັບເວລາມີລົດຂະໜາດໃຫຍ່ແລ່ນຜ່ານໜ້າເຮືອນ
- 5 ຮິກເຕີ: ຄົນນອນຫຼັບສະເດັດຕື່ນ ນ້ຳໃນພາຊະນະຕ່າງໆຟັງເພື່ອດອອກ
- 6 ຮິກເຕີ: ຄົນຢ່າງບໍ່ທ່ຽງ ລະຄັງ ຫຼື ໝາກກະດິ່ງນ້ອຍທີ່ຫ້ອຍໄວ້ສັ່ນດັງເອງ
- 7 ຮິກເຕີ: ວັດຖຸທີ່ຕັ້ງໄວ້ບາງຢ່າງຍ້າຍທີ່ຕັ້ງ, ລະຄັງໃຫຍ່ສັ່ນດັງເອງ, ຄົນຂັບລົດບັງຄັບລົດລຳບາກ
- 8 ຮິກເຕີ: ຕຶກ ແລະ ສິ່ງກໍ່ສ້າງທີ່ບໍ່ແຂງແຮງເພພັງ, ງ່າໄມ້ຫັກ
- 9 ຮິກເຕີ: ຫໍ່ນ້ຳທີ່ຝັງຢູ່ໃນດິນແຕກ ເຂື່ອນທີ່ບໍ່ແຂງແຮງແຕກ
- 10 ຮິກເຕີ: ຕຶກສ່ວນຫຼາຍພັງທະລາຍ, ພູຜາບາງແຫ່ງເກື້ອນ, ນ້ຳໃນໜອງ, ແມ່ນ້ຳ ແລະ ໃນທະເລສາບຕ່າງໆຟັງເພື່ອດອອກ.
- 11 ຮິກເຕີ: ລາງລົດໄຟຄົດໂງ່ໄປມາ.
- 12 ຮິກເຕີ: ທຸກສິ່ງຖືກທຳລາຍ, ເສຍຫາຍຢ່າງມະຫາສານ.

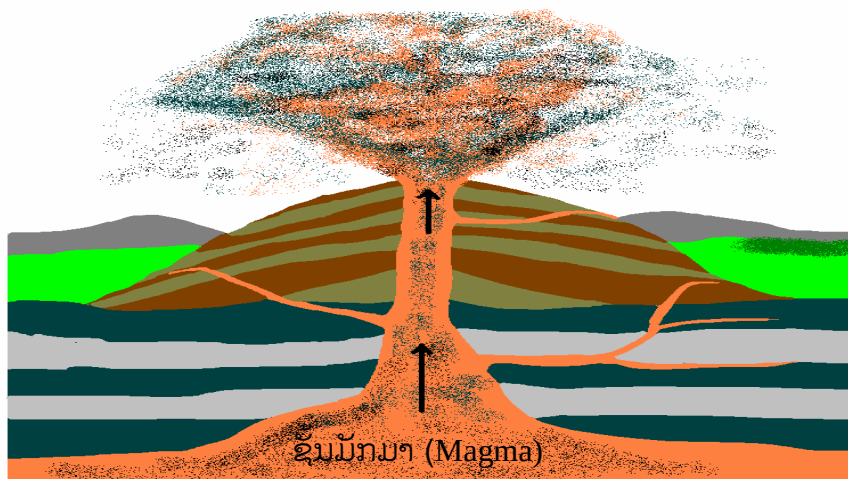
2. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ

ກ. ອຸນຫະພູມຢູ່ໜ້າໂລກປ່ຽນແປງ: ອຸນຫະພູມຂອງເບືອກໂລກແຕ່ລະແຜ່ນປ່ຽນແປງ ຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ, ເຮັດໃຫ້ເບືອກໂລກຂະຫຍາຍຕົວ ແລະ ຫົດຕົວບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີກັນ, ຈາກ ນັ້ນເຮັດໃຫ້ມີຮອຍຕໍ່ລະຫວ່າງແຜ່ນເບືອກໂລກຢູ່ບາງຮອຍຍະອອກຈາກກັນ, ຢູ່ບາງຮອຍຫຍັບ ເຂົ້າຫາກັນ ແລະ ຕໍາກັນ.

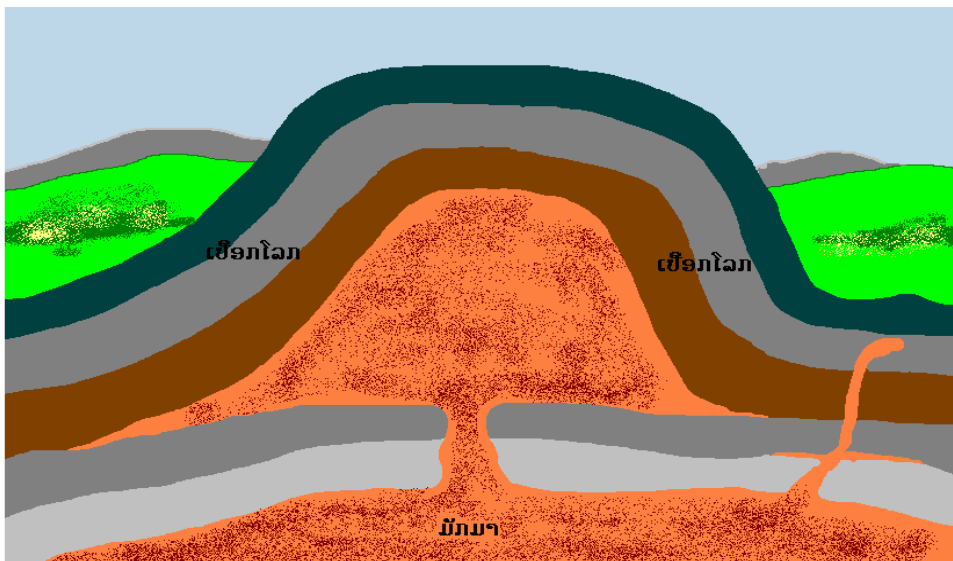
ການເກີດຮອຍແຕກຢູ່ເບືອກໂລກ

ຂ. ພູໄຟລະເບີດ: ການລະເບີດຂອງພູໄຟທີ່ເກີດມາຈາກມັກມາ (Magma) ທີ່ຢູ່ໃຕ້ ເບືອກໂລກມີຄວາມດັນ ແລະ ອຸນຫະພູມສູງ, ດັນຂຶ້ນມາຕາມຮອຍຕໍ່ລະຫວ່າງເບືອກໂລກ ຂຶ້ນມາສູ່ໜ້າໂລກ, ສະນັ້ນກ່ອນ ຫຼື ຫຼັງພູໄຟລະເບີດຈຶ່ງມັກມີແຜ່ນດິນໄຫວຢູ່ສະເໝີ.

ການເກີດພູໄຟລະເບີດ

ຄ. ການເຄື່ອນໄຫວຂອງມັກມາ: ເນື່ອງຈາກຢູ່ທາງໃນຂອງໜ່ວຍໂລກ ຮ້ອນກວ່າຢູ່ເບື້ອງໂລກ, ຄວາມຮ້ອນນີ້ເຮັດໃຫ້ທາງໃນຂອງໜ່ວຍໂລກຂະຫຍາຍຕົວຫຼາຍກວ່າ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ມັກມາມີການເຄື່ອນໄຫວ ແລ້ວເຮັດໃຫ້ຮູບຮ່າງພູມສັນຖານເທິງໜ້າໂລກປ່ຽນແປງເຊັ່ນ: ຖືກແຕກແຍກອອກ, ຖືກຍູ້ຂຶ້ນເປັນພູ, ຖືກຫຍຸບລົງ ແລະ ອື່ນໆ.

ການຂະຫຍາຍຕົວຢູ່ທາງໃນຂອງເບື້ອງໂລກ

ການເຄື່ອນໄຫວຂອງມັກມາ ເຮັດໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງພູມສັນຖານເປັນຮູບແບບຕ່າງໆ ເປັນສາເຫດໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ.

ແຜ່ນດິນໄຫວເກີດຂຶ້ນຍ້ອນທາງໃນຂອງໜ່ວຍໂລກຮ້ອນກວ່າເບື້ອງໂລກ ເຮັດໃຫ້ສ່ວນລຸ່ມຂອງເບື້ອງໂລກຂະຫຍາຍຕົວຫຼາຍກວ່າສ່ວນເທິງ, ຢູ່ໜ້າໂລກອຸນຫະພູມມີການປ່ຽນແປງຕະຫຼອດເວລາ ເຮັດໃຫ້ເບື້ອງໂລກຂະຫຍາຍຕົວ ແລະ ຫົດຕົວບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີກັນ, ເຮັດໃຫ້ຮອຍແຕກ, ຮອຍຕໍ່ໃນຊັ້ນຫີນ ແລະ ຮອຍຕໍ່ລະຫວ່າງແຜ່ນເບື້ອງໂລກບາງບ່ອນແຍກອອກ, ບາງບ່ອນເຄື່ອນທີ່ເຂົ້າຫາກັນ ແລະ ຕໍ່ກັນ. ການປ່ຽນແປງຢ່າງກະທັນຫັນນີ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ.

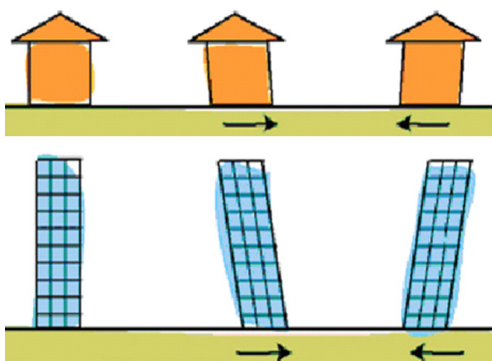
3. ຜົນກະທົບຂອງແຜ່ນດິນໄຫວ

ການເກີດແຜ່ນດິນໄຫວລະດັບສັນສະເທືອນສູງສຸດໃນແຕ່ລະຄັ້ງ ລ້ວນແຕ່ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຢ່າງມະຫາສານ, ມັນທຳລາຍທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງເຊັ່ນ: ພູເຈື່ອນ, ແຜ່ນດິນຍະອອກເປັນຮອຍແຕກແຫງເລິກ, ເຮືອນຊານ ຫຼື ຕຶກສູງຖືກພັງທະລາຍ, ເກີດໄຟໄໝ້... ເຮັດໃຫ້ຄົນ ແລະ ສັດລົ້ມຕາຍເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ສູນເສຍຄວາມສົມດຸນທາງທຳມະຊາດ

ແຜ່ນດິນໄຫວ ນອກຈາກເກີດຢູ່ເບື້ອງໂລກທີ່ເປັນດິນແລ້ວ, ມັນຍັງເກີດຢູ່ເຂດມະຫາສະໝຸດ, ແຜ່ນດິນໄຫວທີ່ເກີດຢູ່ເຂດມະຫາສະໝຸດມັກກໍ່ໃຫ້ເກີດຄື້ນຍັກ (ຊີນາມີ) ທີ່ມີຄວາມສູງ 15 ເຖິງ 20 ແມັດ ພັດຖະຫຼົ່ມເຂົ້າຝັ່ງທະເລຢ່າງຮຸນແຮງ, ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ຊີວິດ ແລະ ຊັບສິນເປັນຈຳນວນມະຫາສານ.

ເຮືອນ, ອາຄານທີ່ເສຍຫາຍຫຼັງຈາກທີ່ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ

ເຮືອນ, ອາຄານກ່ອນ ແລະ ຫຼັງທີ່ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ

ແຜ່ນດິນຍະ

ໃນວັນທີ 26/12/2004 ເວລາ 8 ໂມງ 58 ນາທີໄດ້ເກີດແຜ່ນດິນໄຫວຢູ່ມະຫາສະໝຸດ ອິນເດຍ ເອີ້ນວ່າ ຊີນາມີ (Tsunami) ເຊິ່ງມີລະດັບການສັ່ນສະເທືອນ 8,9 ຣິກເຕີ ເກີດຄື້ນຍັກ ສູງເຖິງ 10-11 ແມັດ ໄດ້ຖະຫຼົ່ມຟາດເຂົ້າແຄມຝັ່ງທະເລຂອງ 11 ປະເທດໃນທະວີບອາຊີ, ອາຊີຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ ແລະ ອາຟຣິກາ, ຜົນກະທົບຈາກແຜ່ນດິນໄຫວໄດ້ຮັບຄວາມຮຸນແຮງ ແລະ ເສຍຫາຍຫຼາຍກວ່າໝູ່ແມ່ນຄົນອິນໂດເນເຊຍຢູ່ແຂວງອາເຈກ, ສີລັງກາ, ບັງຄະລາເທດ, ໄທ (ພູເກດ, ພັງງາ, ສະຕູນ ແລະ ລະນອງ) ແລະ ອິນເດຍ. ຄື້ນຍັກໄດ້ທຳລາຍຊີວິດ ແລະ ຊັບ ສິນຢ່າງມະຫາສານ, ໃນນັ້ນມີການເສຍຊີວິດ ແລະ ຫາຍສາບ ສູນຫຼາຍກວ່າ 150 000 ຄົນ.

ໃນປີ 2007 ຢູ່ລາວເຮົາກໍເກີດມີເຫດການແຜ່ນດິນໄຫວຢູ່ແຂວງຫຼວງນ້ຳທາ, ເຫດການ ນີ້ບໍ່ໄດ້ນຳຜົນອັນຮ້າຍແຮງມາສູ່ຄົນເຮົາ ແຕ່ມັນເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ເຖິງການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນເຮົາ ໃນເຂດນັ້ນ.

4. ວິທີປ້ອງກັນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນເສຍຫາຍຈາກແຜ່ນດິນໄຫວ

ກ. ກ່ອນການເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ

ແຜ່ນດິນໄຫວແມ່ນໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດ ເຊິ່ງປັດຈຸບັນມະນຸດຍັງບໍ່ທັນຄົ້ນພົບ ວິທີປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ມັນເກີດໄດ້ເທື່ອ, ພຽງແຕ່ຄົ້ນພົບວິທີຄາດຄະເນເຫດການທີ່ອາດຈະເກີດ ຂຶ້ນລ່ວງໜ້າໄດ້ເທົ່ານັ້ນ. ດັ່ງນັ້ນສິ່ງສຳຄັນຕ້ອງຫາວິທີປ້ອງກັນຄວາມເສຍຫາຍໃຫ້ແກ່ ປະຊາກອນຢູ່ໃນບໍລິເວນທີ່ຈະເກີດເຫດການແຜ່ນດິນໄຫວດັ່ງນີ້:

- ປະຕິບັດການໃຫ້ຄວາມຮູ້ແກ່ຊຸມຊົນ
- ສ້າງລະບົບເຕືອນໄພທີ່ມີປະສິດທິພາບສູງ
- ມີຂໍ້ກຳນົດໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນທີ່ເໝາະສົມ
- ມີຂໍ້ກຳນົດໃນການປຸກສ້າງ
- ເຄື່ອນຍ້າຍ, ສັດ ແລະ ວັດຖຸສິ່ງຂອງທີ່ຍ້າຍໄດ້ອອກຈາກທີ່ສ່ຽງໄປຫາທີ່ປອດໄພ

ຂ. ຂະນະເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ

ເມື່ອຮູ້ສຶກວ່າແຜ່ນດິນໄຫວເກີດຂຶ້ນ, ໃຫ້ຮີບຟ້າວຊອກຫາບ່ອນກຳບັງທີ່ປອດໄພຢູ່ຕົວທີ່ສຸດເຊັ່ນ: ກ້ອງໂຕະ... ໝອບລົງພື້ນ ແລ້ວເອົາວັດຖຸທີ່ນັ້ມເຊັ່ນ: ໝອນ, ຜ້າເສື້ອ, ຜ້າຫົ່ມ... ປົກປິດຕົວເອງຈົນກວ່າການສັ່ນສະເທືອນນັ້ນຢຸດ ເພື່ອປ້ອງກັນອັນຕະລາຍຈາກວັດຖຸສິ່ງຂອງຕົກລົງໃສ່, ຖ້າສາມາດຫຼົບໜີອອກຈາກອາຄານໄດ້ໃຫ້ຮີບໜີອອກໄກຈາກອາຄານ.

ກໍລະນີຢູ່ນອກອາຄານ, ເຮືອນໃຫ້ຊອກຫາບ່ອນຫຼົບຫຼີກທີ່ຢູ່ຫ່າງໄກຈາກອາຄານ, ເຮືອນ, ຕົ້ນໄມ້, ເສົາໄຟຟ້າ ແລະ ສາຍໄຟຟ້າແຮງສູງ ເພາະວ່າສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍໄດ້.

ກໍລະນີກຳລັງຂັບລົດ, ຖ້າເຫັນວ່າຢູ່ໃນສະຖານທີ່ປອດໄພ ໃຫ້ຢຸດພ້ອມທັງຮັດສາຍນິລະໄພໃຫ້ແໜ້ນ ຈົນກວ່າການສັ່ນສະເທືອນນັ້ນຢຸດຕິ ຈຶ່ງຂັດລົດຕໍ່ໄປ. ການຢຸດລົດໃນຂະນະເກີດແຜ່ນດິນໄຫວຊ່ວຍໃຫ້ປອດໄພ ແລະ ຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້.

ຄ. ຫຼັງຈາກແຜ່ນດິນໄຫວ

ຫຼັງຈາກແຜ່ນດິນໄຫວແລ້ວ ໃຫ້ກວດກາເບິ່ງຕົນເອງວ່າໄດ້ຮັບອັນຕະລາຍ ຫຼື ບໍ່. ຖ້າຕົນເອງຢູ່ໃນສະພາບປົກກະຕິດີ ໃຫ້ຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນ. ໃນການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນ ເພື່ອປ້ອງກັນອັນຕະລາຍຈາກການແຕກຫັກ ແລະ ເພພັງຂອງວັດຖຸສິ່ງຂອງຕ່າງໆໃຫ້ນຸ່ງເຄື່ອງ ແລະ ໃສ່ເກີບທີ່ສາມາດປ້ອງກັນໄດ້.

ໃນການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ອື່ນທີ່ໄດ້ຮັບເຄາະຮ້າຍ ຄວນໂທລະສັບຫາໜ່ວຍງານກູ້ໄພມາ ເພື່ອໃຫ້ການບໍລິການທາງດ້ານປະຖົມພະຍາບານ, ບໍ່ຄວນເຄື່ອນຍ້າຍຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບອັນຕະລາຍໂດຍລຳພັງ.

ໃນກໍລະນີເກີດອັກຄີໄພ ຕາມຫຼັງແຜ່ນດິນໄຫວໃຫ້ຮີບຮ້ອນດັບມອດ ບໍ່ດັ່ງນັ້ນຈະເພີ່ມຄວາມເສຍຫາຍຫຼາຍຂຶ້ນ: ຕົວຢ່າງ ແຜ່ນດິນໄຫວຢູ່ຊານຝຣັ່ງຊີສໂກ (San Francisco) ໃນປີ 1906 ໄດ້ເກີດອັກຄີໄພ (ໄຟໄໝ້) ຕາມຫຼັງເປັນເວລາ 3 ມື້ ແລະ ໄດ້ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍຫຼາຍກວ່າແຜ່ນດິນໄຫວນັ້ນເປັນຈຳນວນມະຫາສານ.

ບົດທີ 4. ໄພນໍ້າຖ້ວມ

1. ຄວາມໝາຍຂອງໄພນໍ້າຖ້ວມ

ນໍ້າຖ້ວມແມ່ນໄພທຳມະຊາດຊະນິດໜຶ່ງທີ່ເກີດຈາກປະລິມານຂອງນໍ້າເພີ່ມຂຶ້ນສູງເຖິງລະດັບອັນຕະລາຍເຊິ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ຊີວິດ ແລະ ຊັບສິນ

ນໍ້າໄຫຼຊຸກະທັນຫັນ

ຄື້ນທະເລສູງຂຶ້ນຖ້ວມ

ນໍ້າລື້ນຝັ່ງຖ້ວມ

ນໍ້າຖ້ວມມີ 3 ລັກສະນະເຊັ່ນ: ນໍ້າລື້ນຝັ່ງ, ນໍ້າໄຫຼຊຸກະທັນຫັນ, ພາຍຸເຮັດໃຫ້ຄື້ນທະເລມີລະດັບສູງຖ້ວມ.

- ນໍ້າຖ້ວມລື້ນຝັ່ງ

ເມື່ອຝົນຕົກແຮງຕິດຕໍ່ກັນຫຼາຍມື້ເຮັດໃຫ້ນໍ້າຢູ່ໃນບ່ອນເກັບນໍ້າ, ແມ່ນໍ້າມີລະດັບນໍ້າສູງຂຶ້ນຈົນລື້ນຝັ່ງໄປຖ້ວມສະຖານທີ່ຕ່າງໆເຊັ່ນ: ບ້ານ, ທົ່ງນາ, ສວນ...

- ນ້ຳຖ້ວມຊຸກະທັນຫັນ

ນ້ຳຖ້ວມຊຸກະທັນຫັນ (ນ້ຳປ່າໄຫຼໜາກ) ເກີດຈາກຝົນຕົກແຮງຢູ່ຕາມສາຍແມ່ນ້ຳເຂດພູສູງ ຂຸ້ນບ່ອນທີ່ປ່າໄມ້ຖືກທຳລາຍ, ດິນບໍ່ສາມາດດູດຊຶມນ້ຳໄວ້ໄດ້ ນ້ຳຈຶ່ງໄຫຼໄວ ຊຸກຖ້ວມບ້ານເຮືອນ, ສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ແລະ ທຳລາຍທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງທີ່ຢູ່ຕາມແລວນ້ຳໄຫຼ. ນ້ຳຖ້ວມຊຸກະທັນຫັນ ຄວບຄຸມໄດ້ຍາກເພາະມັນເກີດຂຶ້ນຢ່າງໄວວາ, ບໍ່ຮູ້ວ່າຈະເກີດຢູ່ໃສ ແລະ ເມື່ອໃດ.

ຕົວຢ່າງ: ກໍລະນີນ້ຳຖ້ວມຢູ່ 3 ແຂວງພາກໃຕ້ ໃນວັນທີ 28-30/9/2009 ຍ້ອນພະຍຸເກດສະໜາ

- ຄື້ນທະເລເຮັດໃຫ້ຖ້ວມ

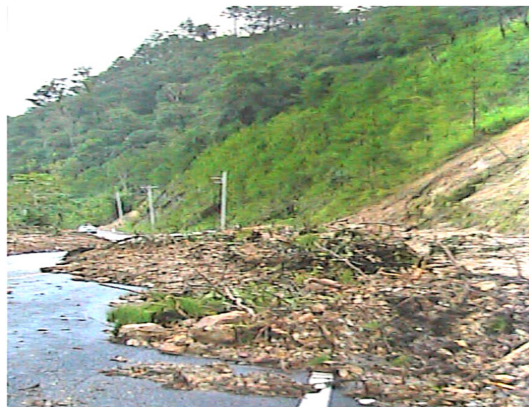
ເມື່ອເກີດມີພາຍຸຢູ່ທະເລ ມັນພັດເອົານ້ຳທະເລກາຍເປັນຄື້ນສູງ ພັດເຂົ້າຝັ່ງຖ້ວມບ້ານເຮືອນ ແລະ ສະຖານທີ່ຕ່າງໆທີ່ຢູ່ຕາມແຄມທະເລ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນເສຍຫາຍຢ່າງມະຫາສານເຊິ່ງລວມທັງ ຊີວິດຂອງຄົນ, ສັດ ແລະ ຊັບສິນຕ່າງໆ.

2. ສາເຫດຂອງໄພນ້ຳຖ້ວມ

ໄພນ້ຳຖ້ວມເກີດຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ການກະທຳຂອງມະນຸດ:

- ໄພນ້ຳຖ້ວມເກີດຈາກທຳມະຊາດ

ເມື່ອມີຝົນຕົກແຮງຕິດຕໍ່ກັນຫຼາຍມື້ ຫຼື ມີພາຍຸຝົນ ຢູ່ເຂດຍອດນ້ຳ ເຮັດໃຫ້ມີນ້ຳໄຫຼ ຕາມຮ່ອງນ້ຳຂອງແມ່ນ້ຳ ຫຼາຍເກີນຄວາມສາມາດທີ່ຝັ່ງຂອງແມ່ນ້ຳນັ້ນຈະຮັບໄດ້ ຫຼື ມີສິ່ງ ຕ່າງໆກົດຂວາງຕົ້ນທາງນ້ຳໄຫຼເຊັ່ນ: ມີກອງຂີ້ເຫຍື້ອບ້ານຕາມລຳນ້ຳ, ດິນເຈື່ອນຖິມຮ່ອງ ນ້ຳ... ເຮັດໃຫ້ນ້ຳໄຫຼຊ້າ ຈຶ່ງມີນ້ຳລື້ນຕາຝັ່ງແມ່ນ້ຳ ແລ້ວຖ້ວມສະຖານທີ່ຕ່າງໆ.

ດິນເຈື່ອນຖິມຮ່ອງນ້ຳໄຫຼ

-ໄພນ້ຳຖ້ວມເກີດຈາກການກະທຳຂອງຄົນ

ການກໍ່ສ້າງເສັ້ນທາງ, ອາຄານສະຖານທີ່ຕ່າງໆຕົ້ນແລວນ້ຳ, ການຂາດລະບົບລະບາຍນ້ຳ, ການຖິ້ມບວກໜອງ ຫຼື ຄອງນ້ຳທຳມະຊາດ ... ການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອໃສ່ຮ່ອງລະບາຍນ້ຳເຮັດໃຫ້ນ້ຳໄຫຼ ຊ້າແລ້ວຖ້ວມຕາມຕົວເມືອງຕ່າງໆ.

ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າກໍເປັນສາເຫດທີ່ສຳຄັນເຮັດໃຫ້ເກີດໄພນ້ຳຖ້ວມ. ເມື່ອບໍ່ມີຕົ້ນໄມ້ ດູດຊຶມຈະເຮັດໃຫ້ດິນເຈື່ອນ, ຕາຝັ່ງເຈື່ອນ. ຈາກນັ້ນນ້ຳຝົນກໍຈະຊູເອົາດິນມາຕັນແມ່ນ້ຳ, ຮ່ອງລະບາຍເຮັດໃຫ້ຕົ້ນຂຶ້ນ, ນ້ຳໃນປະລິມານຫຼາຍໄຫຼຊ້າແລ້ວໄຫຼຖ້ວມ ແລະ ເກີດນ້ຳຖ້ວມ.

ຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ

ຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອຊະຊາຍຕົນຮ່ອງລະບາຍນ້ຳ

3. ຜົນກະທົບຈາກໄພນ້ຳຖ້ວມ

ຜົນກະທົບຈາກໄພນ້ຳຖ້ວມລວມມີຜົນກະທົບທາງບວກ ແລະ ທາງລົບ.

ກ. ຜົນກະທົບທາງບວກ

ເມື່ອມີນ້ຳຖ້ວມເກີດຂຶ້ນບ່ອນທີ່ບໍ່ມີຄົນອາໄສຢູ່ ແລະ ເຂດຮາບພຽງ ມັນກໍຈະນຳເອົາຝຸ່ນມາທັບຖິ້ມ ເຮັດໃຫ້ດິນມີສະພາບດີຂຶ້ນ, ຊ່ວຍໃຫ້ພືດພັນເຂດນ້ຳຖ້ວມຈະເລີນງອກງາມດີ.

ຂ. ຜົນກະທົບທາງລົບ

ນ້ຳຖ້ວມສະຖານທີ່ຕ່າງໆທີ່ຄົນອາໄສຢູ່ໄດ້ສ້າງຄວາມເສຍຫາຍດ້ານວັດຖຸຊັບສິນ, ຊີວິດຂອງຄົນ, ສັດ ແລະ ພືດພັນຕ່າງໆ. ຜົນກະທົບທາງລົບຈາກນ້ຳຖ້ວມ ຈຶ່ງເອີ້ນວ່າໄພນ້ຳຖ້ວມ.

ເວລາເກີດໄພນ້ຳຖ້ວມເຮັດໃຫ້ຄົນບໍ່ມີບ່ອນພັກອາໄສ, ການໄປມາຫາສູ່ກັນຍາກ, ບໍ່ມີນ້ຳສະອາດໃຊ້, ເກີດພະຍາດລະບາດໂດຍສະເພາະໂລກຖອກທ້ອງ ແລະ ໂລກຜິວໜັງ... ອັນຕະລາຍໄປກວ່ານັ້ນຖ້າມີເສົາໄຟຟ້າລົ້ມ, ສາຍໄຟຟ້າຂາດຈຸ່ມ ນ້ຳ ເຮັດໃຫ້ກະແສໄຟຟ້າດູດຄົນ ແລະ ສັດ ຈົນເຖິງແກ່ຄວາມຕາຍ.

ນ້ຳຖ້ວມ ເຮັດໃຫ້ ລັດຖະບານຍັງ ຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ເງິນຂອງຊາດເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍເພື່ອບັນເທົາທຸກໃຫ້ຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ແລະ ບູລະນະຄົນ.

4. ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຈາກໄພນ້ຳຖ້ວມ

ກ. ກ່ອນເກີດໄພນ້ຳຖ້ວມ

ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ມີຜົນເສຍຫາຍຈາກໄພນ້ຳຖ້ວມ, ກ່ອນອື່ນພວກເຮົາຕ້ອງຢຸດການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າແລ້ວຫັນມາປູກຕົ້ມໄມ້ໃຫ້ຫຼາຍ. ເຂດທີ່ມັກເກີດນ້ຳຖ້ວມ ຄວນປູກພືດທີ່ທົນຕໍ່ການແຊ່ຊຶມນ້ຳໄດ້ດີ. ການປູກສ້າງບ້ານເຮືອນ, ໂຮງຮຽນ, ອາຄານ....ຕ້ອງໃຫ້ຖືກຕາມແຜນຜັງເມືອງ, ຄວນປູກສ້າງໃຫ້ແໜ້ນແກ່ນ, ມີລະບົບຮ່ອງລະບາຍນ້ຳ ແລະ ຄູ່ກັນນ້ຳທີ່ແໜ້ນໜາ.

ເມື່ອຮອດລະດູຝົນຄວນຕິດຕາມຂ່າວການເຕືອນໄພຈາກໂທລະພາບ, ວິທະຍຸ, ໜັງສືພິມຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບຝົນ ແລະ ການເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງລະດັບແມ່ນ້ຳເຂດໃກ້ບ້ານ ; ກວດກາ ແລະ ສ້ອມ ແປງຄູ່ກັນນ້ຳ, ຮ່ອງລະບາຍນ້ຳ; ຈັດການຝຶກອົບຮົມແກ່ຊຸມຊົນທີ່ອາດຈະເກີດນ້ຳຖ້ວມ; ຈັດການ ແຈ້ງເຕືອນໃຫ້ປະຊາຊົນເຂດທີ່ຄາດວ່າຈະມີນ້ຳຖ້ວມ, ເກັບມ້ຽນສິ່ງຂອງທີ່ມີຄ່າ, ເອກະສານທີ່ ສຳຄັນ, ກະກຽມອາຫານແຫ້ງ ແລະ ນ້ຳດື່ມໄວ້ບ່ອນທີ່ສູງ ແລະ ປອດໄພ. ຖ້າມີເງື່ອນໄຂໃຫ້ກະກຽມ ເຮືອ, ແພ, ກົງເບັງ, ກະຕຸກຢາງຂະໜາດໃຫຍ່, ເສື້ອຊູຊົບ ແລະ ຊອກຫາບ່ອນສູງທີ່ປອດໄພ ເພື່ອຍົກຍ້າຍໄປ; ພົວພັນສຸກສາລາ ຫຼື ໂຮງໝໍທີ່ໃກ້ທີ່ສຸດ, ກະກຽມພ້ອມຊ່ວຍເຫຼືອເມື່ອມີຄົນເຈັບ ສຸກເສີນ.

ຂ. ເວລານຳພວມຖ້ວມ

ໃນເວລານຳພວມຖ້ວມຢູ່ນັ້ນ, ຖ້າເຮືອນໃດໃຊ້ໄຟຟ້າໃຫ້ປົດສະວິກໄຟຟ້າໃຫ້ໝົດ; ຖ້າເຮືອນໃດໃຊ້ເຕົາກ້າສ ໃຫ້ປົດເຕົາກ້າສໃຫ້ດີ ແລ້ວຍ້າຍໄປຢູ່ບ່ອນສູງ ແລະ ປອດໄພ. ບໍ່ລອຍຫຼິ້ນນ້ຳ, ບໍ່ຂີ່ລົດຈັກ ຫຼື ລົດຖີບຢູ່ບໍລິເວນນຳຖ້ວມ ເພາະເບິ່ງບໍ່ເຫັນບ່ອນອັນຕະລາຍ. ຖ້າຕ້ອງໄດ້ລອຍນ້ຳ ຄວນນຸ່ງເຄື່ອງຊູຊີບ (ຖ້າມີ) ຫຼື ໃຊ້ວັດຖຸທີ່ຟຸ້ນນ້ຳຊ່ວຍເຊັ່ນ: ຕຸກຢາງ, ກິງເບັງ... ຫ້າມນຸ່ງເຄື່ອງໜາລອຍນ້ຳ; ຖ້າຄອບຄົວໃດມີເຮືອກໍ່ໃຫ້ຊ່ວຍເຫຼືອຄອບຄົວອື່ນໆທີ່ບໍ່ມີເຮືອ ຍົກຍ້າຍຈາກໄພນຳຖ້ວມ. ສິ່ງສຳຄັນອີກຢ່າງໜຶ່ງຄື ຫ້າມເອົາສັດຕາຍ ຫຼື ອາຫານທີ່ໄຫຼມາກັບນ້ຳ ກິນເປັນອາຫານ; ບໍ່ດື່ມ, ບໍ່ໃຊ້ນ້ຳຖ້ວມເພາະອາດມີພະຍາດ ແລະ ທາດເປື້ອເຈືອປົນຢູ່. ຖ້າບໍ່ມີນ້ຳສະອາດ, ເຮົາຄວນໂຕ່ງເອົານ້ຳຝົນໃຊ້ແທນນ້ຳສະອາດ. ລະວັງສັດມີພືດເຊັ່ນ: ງູ, ແມງງອດ, ແມງເງົາ...

ຄ. ພາຍຫຼັງນຳຖ້ວມ

ພາຍຫຼັງນຳຖ້ວມ, ດິນທີ່ຖືກນຳຖ້ວມຈະອ່ອນ ແລະ ເຈື່ອນງ່າຍ ຫ້າມທຸກຄົນຢູ່ໃກ້ຕາຝັ່ງ, ເດັກບໍ່ຄວນເຂົ້າໄປເຂດທີ່ຖືກນຳຖ້ວມກ່ອນຜູ້ໃຫຍ່ເພາະອາດມີບວກຕົມເລິກ ຫຼື ສັດຮ້າຍອາໄສຢູ່. ຖ້າຍັງບໍ່ທັນໄດ້ກວດກາ ຫ້າມເປີດສວິດໄຟຟ້າ ຫຼື ຈັບສາຍໄຟ, ບໍ່ກິນອາຫານທີ່ໄຫຼນ້ຳມາຄ້າງໄວ້. ພ້ອມກັນເຮັດອະນາໄມສະຖານທີ່ຕ່າງໆໃຫ້ສະອາດ, ນອນໃນມຸ້ງທັງເວັນ ແລະ ຄືນເພື່ອບໍ່ໃຫ້ຍຸງກັດ; ສ້ອມແປງເຮືອນທີ່ເປເພ; ປູກພືດ ແລະ ລ້ຽງສັດ ຄືນໃໝ່.

5. ການປະຖົມພະຍາບານຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຈາກໄພນຳຖ້ວມ

ເມື່ອມີຄົນຕົກນ້ຳ, ຜູ້ຊ່ວຍກໍ່ຕ້ອງໝັ້ນໃຈວ່າຕົນເອງປອດໄພ. ເມື່ອຊ່ວຍເອົາຜູ້ທີ່ຖືກເຄາະຮ້າຍ ຂຶ້ນຝັ່ງແລ້ວໃຫ້ກວດເບິ່ງວ່າ ລາວຍັງຫາຍໃຈຢູ່ຫຼື ບໍ່; ຖ້າຍັງຫາຍໃຈໃຫ້ອ້າປາກຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ນ້ຳທີ່ກິນນັ້ນໄຫຼອອກ ແລ້ວ ເອົາຜ້າທີ່ມີຜູ້ມໃຫ້ອົບອຸ່ນ. ຖ້າຜູ້ເຄາະຮ້າຍບໍ່ຫາຍໃຈໃຫ້ຊ່ວຍ ຫາຍໃຈ ພາຍໃນ 10 ວິນາທີ ດ້ວຍ 1 ໃນ 2 ວິທີດັ່ງນີ້:

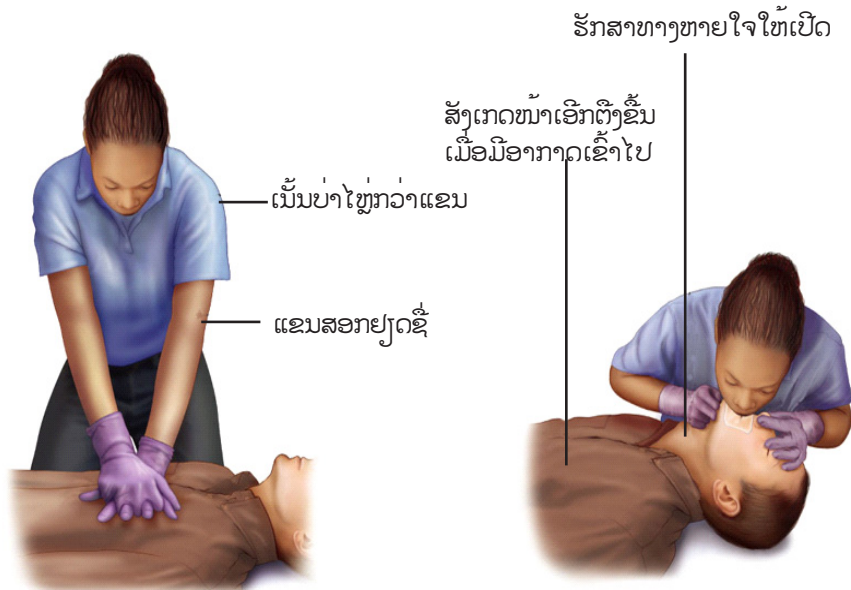
ວິທີ1: ຍູ້ຫຼັງ ແລະ ຍົກແຂນ

- ເອົາຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍຂວາລືງ.
- ຜູ້ຊ່ວຍຄູ່ເຂົ້າລົງຢູ່ທາງຫົວຜູ້ເຄາະຮ້າຍແລ້ວແບ່ງມືອອກໃຫ້ນິ້ວໄປຈຸກັນ ແລະ ຄ່ອຍຍູ້ຫຼັງ ຊ້າໆໂດຍໂນ້ມຕົວໄປທາງຂ້າງເລັກນ້ອຍ ແລ້ວຄ່ອຍປ່ອຍມືອອກ.

- ຈັບແຂນເທິງສອກຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ຍົກໄປທາງໜ້າຈົນສຸດ ແລ້ວກັບມາທ່າຍູ້ໜຶ່ງເດີມ. ເຮັດແບບນັ້ນສັບປຸງນັ້ນໃຫ້ໄດ້ 12 ເທື່ອ/ນາທີ ເພື່ອເປັນຈັ່ງຫວະຫາຍໃຈ(ຫຼືນັບເປັນຈັ່ງຫວະ ໜຶ່ງ ແລະ ສອງ ແລະ ສາມ...). ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນ ກໍຕ້ອງມີຜູ້ຕິດຕໍ່ຫາແພດໂດຍດ່ວນທີ່ສຸດ.

ວິທີ 2: ເປົ່າປາກ

- ແຫງນຄໍຜູ້ເຄາະຮ້າຍໄປທາງໜຶ່ງ ແລ້ວຜູ້ຊ່ວຍເອົາມືຂວັດປາກຜູ້ເຄາະຮ້າຍ (ອາດມີສິ່ງອຸດຕັນໃນຄໍ) ຈາກນັ້ນໃຊ້ຜ້າແພບາງໆປົກປາກ(ເພື່ອກັນພະຍາດຕິດຕໍ່) ແລະ ໃຊ້ປາກເປົ່າລົມແຮງໆເຂົ້າຈົນໃຫ້ເຫັນໜ້າອີກໂພງຂຶ້ນ, ໃນຂະນະທີ່ເປົ່າໃຫ້ບີບດັງ ຫຼື ເອົາແກ້ມເຕັງໄວ້. ການເປົ່າລົມຊ່ວຍ ຜູ້ໃຫຍ່ຢ່າງໜ້ອຍ 10 ເທື່ອ/ນາທີ, ເດັກໜ້ອຍ 20 ເທື່ອ/ນາທີ ແລະ ເປົ່າຈົນກວ່າຜູ້ ເຄາະຮ້າຍຫາຍໃຈໄດ້ເອງ; ຖ້າເປົ່າແລ້ວລົມບໍ່ເຂົ້າໃນປອດຂອງຜູ້ເຄາະຮ້າຍ ໜ້າອີກຈະບໍ່ໂພງຂຶ້ນນັ້ນສະແດງວ່າ ມີສິ່ງໃດໜຶ່ງຢູ່ໃນຮູຄໍ; ຜູ້ຊ່ວຍຈຶ່ງເອົານິ້ວມືແຍ່ເຂົ້າປາກແລ້ວຈົກອອກ ຫຼື ບາງຄັ້ງເປັນເພາະລິ້ນຈຸກເຂົ້າໃນ. ຖ້າເປັນເຊັ່ນນັ້ນໃຫ້ເອົານິ້ວມືຢູ່ລົງໃຫ້ເປັນປົກກະຕິແລ້ວຈຶ່ງເປົ່າຕໍ່ໄປ.
- ເມື່ອຜູ້ເຄາະຮ້າຍຫາຍໃຈໄດ້ແລ້ວ ຢ່າປະໂຫຍດຕາມລຳພັງ ຈົນກວ່າຈະຮູ້ສຶກປົກກະຕິ.

ບົດທີ 5. ໄພແຫ້ງແລ້ງ

1. ຄວາມໝາຍຂອງໄພແຫ້ງແລ້ງ

ໄພແຫ້ງແລ້ງແມ່ນໄພທຳມະຊາດຊະນິດໜຶ່ງທີ່ເກີດຈາກການຂາດແຄນນ້ຳຝົນເປັນເວລາຍາວນານ, ເຮັດໃຫ້ອາກາດ ແລະ ດິນຂາດຄວາມຊຸ່ມຊື່ນ, ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ຊີວິດ ແລະ ຊັບສິນ.

ໄພແຫ້ງແລ້ງມີ 3 ລັກສະນະຄື: ເກີດຈາກດິນຟ້າອາກາດປ່ຽນແປງ, ເກີດຈາກການບົກແຫ້ງຂອງແຫຼ່ງນ້ຳ ແລະ ເກີດຈາກການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະ ການຈູດປ່າ.

ກ.ໄພແຫ້ງແລ້ງທີ່ເກີດຈາກດິນຟ້າອາກາດປ່ຽນແປງ

ເມື່ອດິນຟ້າອາກາດຮ້ອນຂຶ້ນ ແລະ ຝົນບໍ່ຕົກເປັນເວລາຍາວນານເປັນສາເຫດໜຶ່ງທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດໄພແຫ້ງແລ້ງຂຶ້ນ, ເພາະມັນເຮັດໃຫ້ປະລິມານຂອງນ້ຳຝົນຫຼຸດໜ້ອຍລົງ, ຈາກນັ້ນເຮັດໃຫ້ອາກາດ ແລະ ດິນແຫ້ງແລ້ງ, ຕົ້ນໄມ້ຫຼົງແຫ້ງ, ພືດ ແລະ ສັດຂາດແຄນອາຫານ.

ຂ. ໄພແຫ້ງແລ້ງທີ່ເກີດຈາກແຫຼ່ງນ້ຳບົກແຫ້ງ

ການບົກແຫ້ງຂອງແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດ

ເມື່ອດິນຟ້າອາກາດຮ້ອນຍ້ອນຖືກແສງແດດທີ່ກ້າເຜົາຜານ ເຮັດໃຫ້ລະດັບການລະເຫີຍອາຍຂອງນ້ຳຫຼາຍຂຶ້ນ. ດັ່ງນັ້ນນ້ຳທີ່ຄ້າງຢູ່ໃນແຫຼ່ງຕ່າງໆຈຶ່ງບົກແຫ້ງລົງ. ອີກປະການໜຶ່ງແມ່ນການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງປະຊາກອນພາໃຫ້ປະລິມານການໃຊ້ນ້ຳເຂົ້າໃນການປູກຝັງ, ລ້ຽງສັດ ແລະ ການຜະລິດຕ່າງໆເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍເທົ່າຕົວພາໃຫ້ແຫຼ່ງນ້ຳຕ່າງໆບົກແຫ້ງລົງ.

ຄ. ໄພແຫ້ງແລ້ງທີ່ເກີດຈາກການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະ ການຈູດປ່າ

ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະ ການຈູດປ່າ ເຮັດໃຫ້ທຸກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຢູ່ໃນດິນຄ່ອຍໆດັບສູນໄປ ຍັງຄົງເຫຼືອໄວ້ແຕ່ດິນທີ່ແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ແຂງກະດ້າງ ເພາະບໍ່ມີຕົ້ນໄມ້ປ້ອງກັນເພື່ອຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳເຊັ່ນ: ຫວຍ, ໜອງ, ຄອງ, ບຶງ... ໄວ້ໄດ້.

ດັ່ງນັ້ນ ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະ ການຈູດປ່າຈຶ່ງເປັນສາເຫດທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດໄພແຫ້ງແລ້ງ.

ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ

ການຈູດປ່າ

ໄຟໄໝ້ປ່າຍ້ອນຄວາມອົບເອົ້າຂອງອາກາດ

2. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດໄພແຫ້ງແລ້ງ

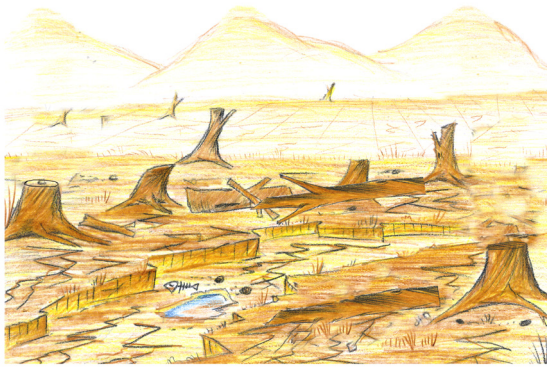
ໄພແຫ້ງແລ້ງເກີດຂຶ້ນໄດ້ໂດຍທາງທຳມະຊາດ ແລະ ການກະທຳຂອງມະນຸດ.

ກ. ໄພແຫ້ງແລ້ງທີ່ເກີດຂຶ້ນທາງທຳມະຊາດ

ເມື່ອຝົນບໍ່ຕົກຖືກຕາມລະດູການເປັນເວລາຍາວນານ, ສະພາບອຸນຫະພູມຂອງໂລກມີການປ່ຽນແປງສູງຂຶ້ນ, ເຮັດໃຫ້ແຫຼ່ງນ້ຳບົກແຫ້ງ.

ຂ. ໄພແຫ້ງແລ້ງທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການກະທຳຂອງຄົນ

ຄົນເຮົາທຳລາຍສະພາບແວດລ້ອມເຊັ່ນ: ການກໍ່ສ້າງໂຮງຈັກ, ໂຮງງານ, ການເຮັດສິ່ງຄາມ, ການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ, ການຈູດປ່າ, ການທຳລາຍແຫຼ່ງນ້ຳ...

3. ຜົນກະທົບຈາກໄພແຫ້ງແລ້ງ

ໄພແຫ້ງແລ້ງແມ່ນບັນຫາໄພອັນຕະລາຍ ຮ້າຍແຮງຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນໃນລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບໂລກເຊິ່ງສົ່ງຜົນກະທົບຢ່າງຮຸນແຮງຕໍ່ກັບການຜະລິດ ແລະ ທຸກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນໂລກອັນກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາຄວາມທຸກຍາກຂາດເຂີນໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນ ແລະ ສັດ, ຂາດແຄນອາຫານ, ຂາດນ້ຳກິນນ້ຳໃຊ້, ຂາດຢາປິວພະຍາດ, ເຮັດໃຫ້ເກີດພະຍາດລະບາດ, ສັງຄົມວຸ້ນວາຍ, ລາຍຮັບຫຼຸດລົງ, ຂາດກຳລັງການຜະລິດ, ສູນເສຍທັງຊີວິດ ແລະ ຊັບສິນ.

4. ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຈາກໄພແຫ້ງແລ້ງ

ຄົນເຮົາສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຈາກໄພແຫ້ງແລ້ງໄດ້ດ້ວຍຫຼາຍຮູບແບບຄື:

ກ. ກ່ອນໄພແຫ້ງແລ້ງຈະເກີດຂຶ້ນ

- ຊ່ວຍກັນປູກຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ເປັນປ່າເພື່ອຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳລຳທານ.
- ຊ່ວຍກັນຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດໃຫ້ມີໄວ້ກິນ ແລະ ໃຊ້ ຕະຫຼອດປີ ທັງຄົນ ແລະ ສັດ.
- ຊ່ວຍກັນຫຼຸດຜ່ອນການໃຊ້ນ້ຳແບບຟຸມເຟືອຍ (ໃຊ້ຢ່າງລະມັດລະວັງ ແລະ ເໝາະສົມ)
- ຢຸດຕິການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ, ການຈູດປ່າ, ການເຮັດໄຮ່ແບບເລື່ອນລອຍ.
- ຕິດຕາມສະພາບອາກາດຈາກກົມອຸຕຸນິຍົມວິທະຍາ ເພື່ອຈະໄດ້ກະກຽມນ້ຳໃຫ້ທັນກັບສະພາບການ.

ແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດ

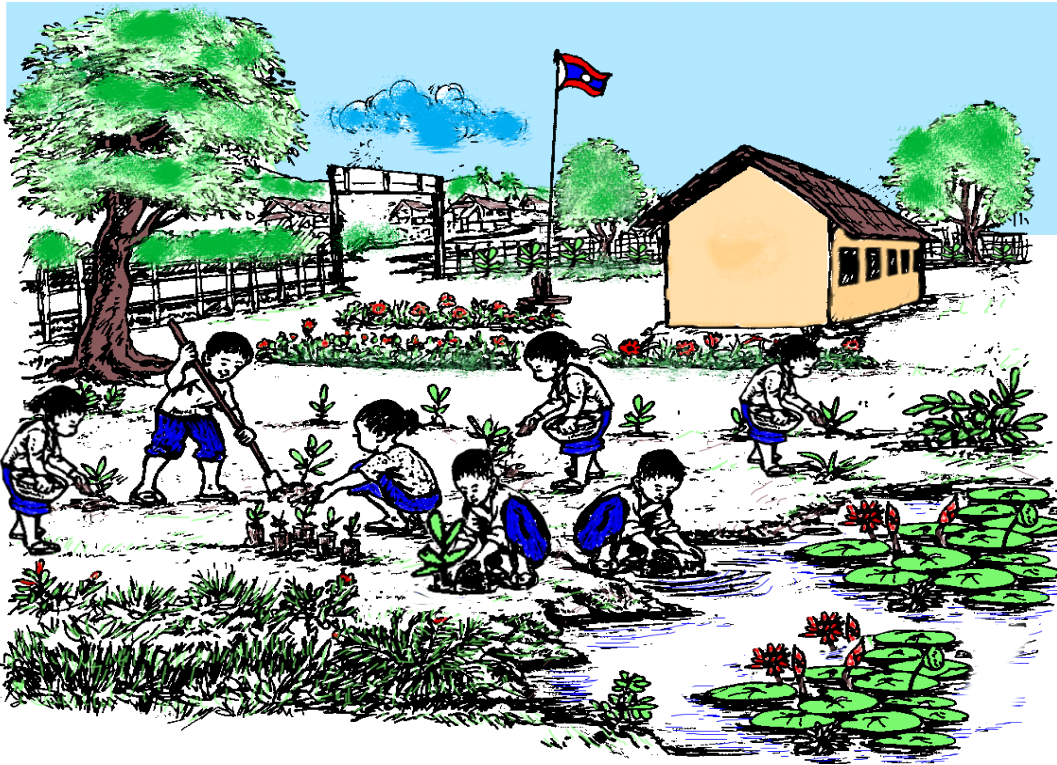
ຂ. ເວລາທີ່ໄພແຫ້ງແລ້ງເກີດຂຶ້ນ

ໃນເວລາທີ່ກຳລັງປະເຊີນໜ້າກັບໄພແຫ້ງແລ້ງຢູ່ນັ້ນພວກເຮົາຄວນປະຕິບັດຕົນດັ່ງນີ້:

- ກວດກາ ແລະ ຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳທີ່ຢູ່ໃກ້ກັບພື້ນທີ່ໆເຮົາອາໄສຢູ່ນັ້ນໄວ້ໃຫ້ສະອາດແລະໃຫ້ມີໄວ້ໃຊ້ຢ່າງຍາວນານ.
- ບໍ່ໃຊ້ນ້ຳແບບຟຸມເຟືອຍ ແລະ ຄວນປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ຈາກວິທະຍຸ, ໂທລະພາບ, ໜັງສືພິມ.

ຄ. ຫຼັງຈາກທີ່ເກີດໄພແຫ້ງແລ້ງ

ພາຍຫຼັງທີ່ເກີດໄພແຫ້ງແລ້ງຂຶ້ນແລ້ວ ພວກເຮົາຄວນມີການກວດກາ ແລະ ສ້ອມແຊມແຫຼ່ງນ້ຳຕ່າງໆຄືນ, ອະນາໄມສິ່ງທີ່ເປື້ອນເປີຕ່າງໆທີ່ຢູ່ໃນບໍລິເວນແຫຼ່ງນ້ຳອອກໃຫ້ໝົດ; ຊ່ວຍກັນປູກຕົ້ນໄມ້, ພືດຜັກ ແລະ ສັດລ້ຽງຕ່າງໆ. ເພີ່ມທະວີ ແລະ ຂະຫຍາຍການປູກຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ເປັນປ່າ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ສະພາບແວດລ້ອມຊຸ່ມຊື່ນ ແລະ ຊ່ວຍເກັບຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳໄວ້ໃຫ້ມີນ້ຳໃຊ້ກຸ້ມຕະ ຫຼອດ ປີ. ນອກຈາກນີ້ ຖ້າເຈາະນ້ຳບາດານກໍຄວນໃຫ້ຖືກກັບແລວນ້ຳ ແລະ ຖ້າຊຸດນ້ຳສ້າງ ກໍຕ້ອງຊຸດໃຫ້ເລິກ ແລະ ໃຫ້ຖືກກັບແລວນ້ຳເຊັ່ນດຽວກັນ

ປູກຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ເປັນປ່າ

ບົດທີ 6. ອັກຄີໄພ

1. ຄວາມໝາຍຂອງ ອັກຄີໄພ

ໄຟໄໝ້ເຮືອນ

ໄຟໄໝ້ປ່າ

ໄຟໄໝ້ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການ ເສຍຫາຍຊັບສິນ, ຄົນບາດເຈັບ, ພິການ ແລະ ເສຍຊີວິດໄດ້ ເອີ້ນວ່າ “ອັກຄີໄພ”.

ໄຟບໍ່ວ່າຈະເປັນແປວ ຫຼື ບໍ່ເປັນແປວ (ນັບທັງໄຟຟ້າ) ລ້ວນແຕ່ມີປະໂຫຍດຕໍ່ການ ດຳລົງຊີວິດ ຂອງມວນມະນຸດ, ແຕ່ໄຟໄໝ້ທີ່ຢູ່ອາໄສ ນອກຈາກເສດເຖົ້າຖ່ານແລ້ວ ຈະບໍ່ເຫຼືອຫຍັງ. ຮ້າຍແຮງໄປ ກວ່ານັ້ນ, ບາງຄັ້ງ ບໍ່ພຽງແຕ່ສູນເສຍຊັບສິນເທົ່ານັ້ນ, ມັນຍັງເຮັດໃຫ້ສູນເສຍຊີວິດນຳອີກ. ແຜ່ໄຟ ໄໝ້ ເປັນແຜ່ທີ່ປົ່ນປົວຍາກທັງນານດີ ແລະ ເຖິງປົວດີ ຮ່ອງຮອຍຂອງແຜ່ກໍຍັງປະໂຫຍດເຫັນຕໍ່ໄປ. ອັນຕະລາຍໄປກວ່ານັ້ນ, ເມື່ອໄຟໄໝ້ໜັງຄົນເກີນເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງໜັງທີ່ທຸ່ມຫໍ່ທັງໝົດຮ່າງກາຍແລ້ວ, ຈະບໍ່ສາມາດປົ່ນປົວໄດ້. ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງມີຄຳສຸພາສິດທີ່ວ່າ “ຖືກລັກສິບຫົນ ຍັງບໍ່ຈົນເທົ່າໄຟໄໝ້ໜຶ່ງຄັ້ງ”

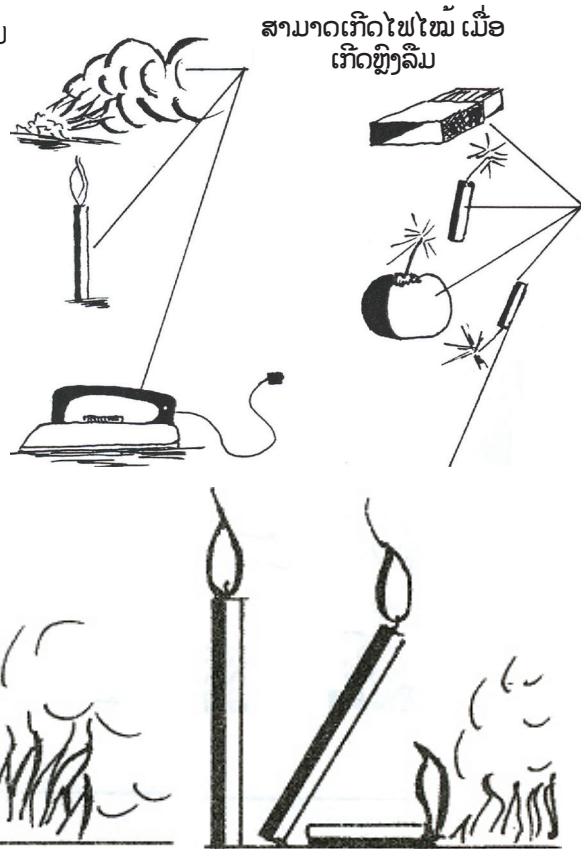
2. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດອັກຄີໄພ

ອັກຄີໄພເກີດຂຶ້ນໄດ້ໂດຍ ທຳມະຊາດ ແລະ ການກະທຳຂອງມະນຸດ

ກ. ອັກຄີໄພທີ່ເກີດຈາກການກະທຳຂອງມະນຸດ

ທຸກເຫດການອັກຄີໄພ ທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການກະທຳຂອງມະນຸດ ບໍ່ແມ່ນເກີດຍ້ອນເຄາະ ຮ້າຍ ຫຼື ເວນກຳໄດງ ແຕ່ມັນເກີດຈາກຄວາມປະໝາດ ຫຼື ຄວາມບໍ່ຮອບຄອບ ຂອງຜູ້ໃຊ້ໄຟ ຫຼື ຜູ້ ຫຼິ້ນໄຟ ເຊັ່ນ:

- ຈຸດໄຟ ຫຼື ຂີດກັບໄຟ ຢູ່ໃກ້ພາຊະນະບັນຈຸວັດຖຸໄວໄຟເຊັ່ນ: ນ້ຳມັນແອັດຊັງ, ກາສທຳມະຊາດ, ໝໍ້... ທີ່ບໍ່ໄດ້ອັດແຈບ.
- ດັງໄຟແຕ່ງກິນປະໄວ້ ແລ້ວໜີໄປຫຼິ້ນ
- ປະໃຫ້ໄຟໄໝ້ໝໍ້ ໂດຍສະເພາະຢູ່ເທິງເຕົາໄຟຟ້າ ຫຼື ເຕົາກາສ
- ສຽບເຕົາລົດ ລົດເຄື່ອງແລ້ວລົມຖອດ ຫົວສຽບມັນ
- ໃຊ້ເຄື່ອງໃຊ້ໄຟຟ້າບໍ່ຖືກວິທີ
- ຈຸດໝາກກະໂພກ, ບັງໄຟ ຫຼື ກອງຂີ້ ເຫຍື້ອຢູ່ໃກ້ເຮືອນ
- ໄຕ້ທູບທຽນບູຊາ

ຂ. ອັກຄີໄຟທີ່ເກີດຈາກທຳມະຊາດ

ອັກຄີໄຟທີ່ເກີດຈາກທຳມະຊາດມີ: ໄຟໄໝ້ທີ່ເກີດຈາກຟ້າຜ່າ, ໄຟປ່າທີ່ເກີດການສຽດສີຂອງຕົ້ນໄມ້ແຫ້ງຢູ່ໃນເຂດແຫ້ງແລ້ງ, ໄຟໄໝ້ທີ່ເກີດຈາກພູເຂົາໄຟລະເບີດ ...

3. ການຕິດໄຟຂອງວັດຖຸເຊື້ອໄຟຊະນິດຕ່າງໆ

ກ. ປະເພດຂອງວັດຖຸເຊື້ອໄຟ

ການສຶກສາ ແລະ ພິຈາລະນາການໄໝ້ຂອງວັດຖຸເຊື້ອໄຟຕ່າງໆ ໂດຍຖືຖ້ວນເຫັນວ່າ ວັດຖຸເຊື້ອໄຟມີ 3 ປະເພດພື້ນຖານຄື: ຂອງແຂງ, ຂອງແຫຼວ ແລະ ອາຍ.

- ວັດຖຸເຊື້ອໄຟປະເພດຂອງແຂງ:

ວັດຖຸເຊື້ອໄຟປະເພດຂອງແຂງມີ: ໄມ້ແຫ້ງ, ຖ່ານໄມ້, ຖ່ານຫີນ, ...

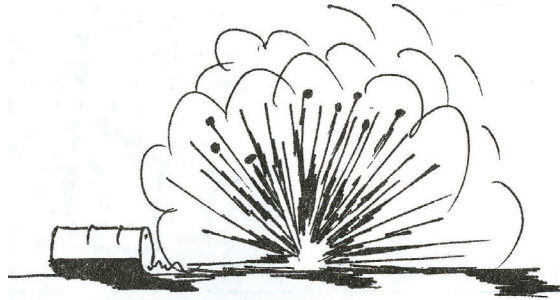
- ວັດຖຸເຊື້ອໄຟປະເພດຂອງແຫຼວ:

ວັດຖຸເຊື້ອໄຟປະເພດຂອງແຫຼວມີ:

ນ້ຳມັນແອັດຊັງ, ນ້ຳມັນກາດ, ນ້ຳ

ມັນກາຊວນ, ນ້ຳມັນພືດທຸກຊະນິດ,

ເຫຼົ້າເກົ້າສິບ...

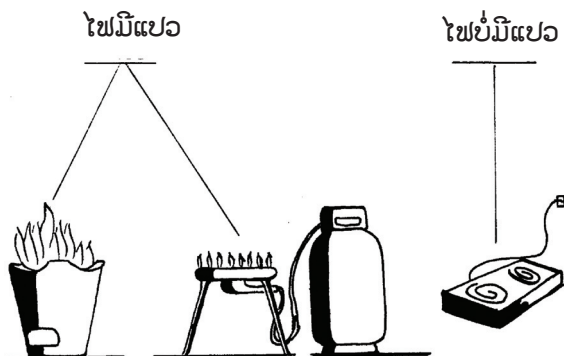

- ວັດຖຸເຊື້ອໄຟປະເພດກາສ:

ວັດຖຸເຊື້ອໄຟປະເພດກາສມີ: ກາສທຸງຕົ້ມ, ສະເປຊະນິດຕ່າງໆ, ນ້ຳຫອມ, ທິນເນີ, ຮີໂດຣແຊນ (H_2), ອາເຊຕີແລນ (C_2H_2), ອາໂມຍັກ (NH_3)...

ຂ. ລັກສະນະຂອງໄຟ

ຈາກການສັງເກດດ້ວຍຕາເປົ່າຂອງຄົນເຫັນວ່າໄຟມີສອງປະເພດຄື: ໄຟທີ່ມີແປວ ແລະ ໄຟທີ່ບໍ່ມີແປວ. ໃນນັ້ນໄຟຊະນິດໃດກໍມີປະໂຫຍດ ແລະ ອັນຕະລາຍທັງນັ້ນ.

ຄ. ລະດັບຕິດໄຟຂອງວັດຖຸເຊື້ອໄຟ

ເມື່ອເອົາຖ່ານໄຟທີ່ຕິດໄຟແລ້ວແປະໃສ່ຖ່ານໄຟທີ່ບໍ່ຕິດໄຟ, ກ່ອນຖ່ານທີ່ບໍ່ຕິດໄຟຈະຕິດໄຟຕ້ອງໃຊ້ເວລາຊົ່ວໄລຍະໜຶ່ງກ່ອນ ມັນຈຶ່ງຕິດໄຟໄດ້; ເມື່ອຂີດກັບໄຟຢູ່ໃກ້ນ້ຳມັນແອັດຊັງມັນໄໝ້ປົບຂຶ້ນທັນທີ... ດ້ວຍເຫດນັ້ນ ລະດັບຕິດໄຟຂອງວັດຖຸເຊື້ອໄຟຊະນິດໜຶ່ງ ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດດຳເນີນການເຜົາໄໝ້ໄດ້ໄວ ຫຼື ຊ້າ ຂອງວັດຖຸເຊື້ອໄຟນັ້ນ.

ເຊື້ອໄຟປະເພດຕ່າງກັນ ຕິດໄຟຢູ່ອຸນຫະພູມ (ຄວາມຮ້ອນຕິດໄຟ) ຕ່າງກັນ. ໃນນັ້ນເຊື້ອໄຟປະເພດຂອງແຂງ ຕິດໄຟຢູ່ອຸນຫະພູມສູງກວ່າ ເຊື້ອໄຟແຫຼວ ແລະ ເຊື້ອໄຟແຫຼວຕິດໄຟຢູ່ອຸນຫະພູມສູງກວ່າເຊື້ອໄຟປະເພດກາສ. ອີກດ້ານໜຶ່ງ ເຊື້ອໄຟປະເພດດຽວກັນແຕ່ຕ່າງຊະນິດກັນກໍຕິດໄຟຕ່າງກັນ. ຕົວຢ່າງ: ຂີ້ເລື່ອຍແຫ້ງຕິດໄຟເປັນຖ່ານແດງໄດ້ດີ; ສ່ວນທຽນ, ເຊື້ອໄຟແຫຼວ ແລະ ເຊື້ອໄຟປະເພດອາຍ ຕິດໄຟທີ່ເປັນແປວໄດ້ດີ ແລະ ໄດ້ໄວ.

4. ວິທີການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມເສຍຫາຍຈາກອັກຄີໄຟ

ເມື່ອເຫັນເຫດການໄຟໄໝ້ເກີດຂຶ້ນ,ກ່ອນອື່ນໝົດຕ້ອງຕັ້ງສະຕິ, ກ້າຫານ ແລະ ວ່ອງໄວ ສົ່ງສັນຍານ ເຕືອນໄພໃຫ້ທຸກຄົນທີ່ຢູ່ໃກ້ຄຽງຮັບຮູ້ ແລ້ວຮີບຈັດຫາອຸປະກອນມອດໄຟມາ ດັບມອດແປວໄຟ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມັນຂະຫຍາຍວົງກວ້າງ ໂດຍຮີບຮ້ອນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ຖ້າເປັນເຂດທີ່ມີໄຟຟ້າໃຊ້ ໃຫ້ຕັດກະແສໄຟຟ້າທັງໝົດ ຫຼື ແຈ້ງເຈົ້າໜ້າທີ່ໄຟຟ້າມາຕັດກະແສໄຟຟ້າໂດຍດ່ວນ.
- ແຈ້ງເຈົ້າໜ້າທີ່ມອດໄຟໂດຍດ່ວນ
- ຮີບຮ້ອນຍົກຍ້າຍເຄື່ອງຂອງທີ່ເປັນວັດຖຸໄວໄຟ ເຊັ່ນ: ນ້ຳມັນເຊື້ອໄຟ, ໝີ້... ອອກໄປໄວ້ບ່ອນປອດໄພ.
- ຊ່ວຍຜູ້ປະສົບໄພ ແລະ ຜູ້ທີ່ບໍ່ມີຄວາມສາມາດຊ່ວຍຕົນເອງໄດ້ເຊັ່ນ: ຜູ້ເຖົ້າ, ເດັກນ້ອຍ...
- ໄປລັດລົດມອດໄຟ (ຖ້າມີ) ເພື່ອສັນຍານບອກທາງເຂົ້າຫາຈຸດເກີດເຫດໄດ້ປອດໄພ.
- ພະຍາຍາມຂົນຍ້າຍເອົາສິ່ງຂອງເຄື່ອງໃຊ້ ອອກໄປໄວ້ທີ່ປອດໄພເທົ່າທີ່ສາມາດເຮັດໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ເຖິງຄວາມປອດໄພຂອງຕົນ.
- ເມື່ອໄຟໄໝ້ເປັນແປວຂະໜາດໃຫຍ່ແລ້ວ ໃຫ້ຮີບຮ້ອນຫຼົບຫຼີກໄປຫາບ່ອນທີ່ປອດໄພ ແລະ ເປັນບ່ອນທີ່ບໍ່ກົດຂວາງການປະຕິບັດງານຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ມອດໄຟ.

5. ວິທີການປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດອັກຄີໄຟ

ການປ້ອງກັນ ແມ່ນວຽກທີ່ສຳຄັນ ດັ່ງຄະຕິເຕືອນໃຈວ່າ : “ ກັນດີກວ່າແກ້ ” ຍ້ອນແນວນັ້ນ ພວກເຮົາຈຶ່ງຕ້ອງມີຄວາມລະມັດລະວັງຢູ່ເປັນປະຈຳ ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ບ່ອນດັ່ງໄຟ ແລະ ບ່ອນຕິດຕັ້ງເຄື່ອງໃຊ້ໄຟຟ້າ. ການປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດອັກຄີໄຟຄວນປະຕິບັດດັ່ງນີ້ :

- ໝັ້ນປັດກວາດເຮືອນໃຫ້ສະອາດ
- ບໍ່ເອົາຟື້ນ, ຖ່ານ ແລະ ສິ່ງທີ່ຕິດໄຟງ່າຍໄວໄກ້ເຕົາໄຟ.
- ບໍ່ປະກັບໄຟທຸກຊະນິດໄວ້ໄກ້ເຕົາໄຟ.
- ໃນຫ້ອງຄົວ ຫຼື ເຮືອນຄົວ ຄວນມີນ້ຳ ແລະ ຂີ້ຊາຍ ໄວ້ມອດໄຟ
- ໝັ້ນປັດກວາດເດີ່ນບ້ານອ້ອມເຮືອນໃຫ້ສະອາດຢູ່ສະເໝີ.
- ກ່ອນອອກຈາກເຮືອນ ໃນເມື່ອບໍ່ມີຄົນເຝົ້າເຮືອນ ຕ້ອງມອດໄຟຟ້າສຳລັບເຄື່ອງໃຊ້ໄຟຟ້າທີ່ບໍ່ຈຳເປັນ ເພື່ອຄວາມປອດໄພ ແລະ ທັງປະຢັດໄຟຟ້າ.

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້ໃນການມອດໄຟ

- ຖ້າເກີດໄຟໄໝ້ເປັນແປວຮຸນແຮງ ຈາກ ນ້ຳມັນແອັດຊັງ, ນ້ຳມັນກາດ, ນ້ຳມັນສັດ ຫຼື ນ້ຳມັນພືດ ຫ້າມໃຊ້ນ້ຳມອດ. ໃຫ້ເອົາຂີ້ຊາຍພິກໃສ່ ຫຼື ເອົາຜ້າແພໜາປຽກປົກ.
- ຖ້າໄຟໄໝ້ສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງເປັນແປວຢູ່ເທິງເຕົາໄຟຟ້າ ຕ້ອງມອດໄຟຟ້າກ່ອນຈຶ່ງປະຕິບັດການມອດໄຟ.

ບົດທີ 7. ບັນຫາມົນລະພິດ

1. ຄວາມໝາຍຂອງມົນລະພິດ

ມົນລະພິດແມ່ນການທີ່ມີ ອາຍ, ກິນ, ຄວັນ, ສຽງ, ລະອອງຝຸ່ນ ແລະ ທາດເຄມີ ຕ່າງໆເຈືອປົນ ຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມຫຼາຍ ເຮັດໃຫ້ສິ່ງແວດລ້ອມປ່ຽນແປງໄປໃນທາງລົບ ແລ້ວສິ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບ ແລະ ຊີວິດຂອງ ຄົນ, ສັດ, ພືດ ແລະ ຊີວະນາໆພັນ. ໃນປະເທດເຮົາປັດຈຸບັນ ບັນຫາ ມົນລະພິດທີ່ເກີດແມ່ນ: ມົນລະພິດທາງນ້ຳ ແລະ ມົນລະພິດທາງອາກາດ.

1. ມົນລະພິດທາງນ້ຳ

ມົນລະພິດທາງນ້ຳໝາຍເຖິງ ນ້ຳ ທີ່ເຊື່ອມຄຸນນະພາບ ເນື່ອງຈາກມີສິ່ງເປົ້ອນ ຫຼື ສິ່ງເປັນພິດ ປະປົນຢູ່, ເຮັດໃຫ້ເກີດນ້ຳເນົ້າເໝັນ, ນ້ຳເປັນພິດ, ນ້ຳມີເຊື້ອພະຍາດ, ນ້ຳຂຸ່ນ, ນ້ຳມີທາດເຄມີ ແລະ ນ້ຳ ທີ່ມີຄາບອນນ້ຳມັນປະປົນຢູ່...

1.1. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດບັນຫາມົນລະພິດນ້ຳ

ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດບັນຫາມົນລະພິດນ້ຳ ເປັນຜົນມາຈາກການ: ຂາດຄວາມສຳນຶກຂອງ ຄົນໃນສັງຄົມ, ຂາດຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ ແລະ ວິທີການຕ່າງໆ ເພື່ອປ້ອງກັນຊັບພະຍາກອນນ້ຳ, ທຳລາຍສະພາບແວດລ້ອມໂດຍທາງກົງ ຫຼື ທາງອ້ອມຂອງມະນຸດ.

ກ. ການກະທຳໂດຍທາງກົງ

ການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອລົງແຫຼ່ງນ້ຳ

ການຈູດຂີ້ເຫຍື້ອຊະຊາຍ

ການໃຊ້ປຸ່ຍເຄມີ ແລະຢາຂ້າແມງໄມ້

ຂ. ທາງອອມ

ພຶດຕິກຳ ຫຼື ການກະທຳຂອງມະນຸດທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດມົນລະພິດທາງນ້ຳໂດຍທາງກົງມື:

- ການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອລົງແຫຼ່ງນ້ຳ
- ການໃຊ້ຝຸ່ນເຄມີ, ຢາຂ້າແມງໄມ້ ຫຼື ຢາຂ້າສັດຕູພືດໃນການກະສິກຳ.
- ການຈູດປ່າ, ຈູດຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ຈູດສິ່ງເສດເຫຼືອຈາກກິດຈະກຳຕ່າງໆ.
- ການປ່ອຍຄວັນອອກຈາກເຄື່ອງຈັກ, ໂຮງງານຕ່າງໆ.

2. ຜົນກະທົບຂອງມົນລະພິດທາງນ້ຳ

ທາດພິດທີ່ເຈືອປົນຢູ່ໃນນ້ຳ ບາງສ່ວນຈະຖືກດູດຊຶມເຂົ້າໄປສະສົມຢູ່ໃນພືດ ແລະ ສັດນ້ຳ ຈາກນັ້ນຈະຖືກຖ່າຍທອດໄປສູ່ຄົນເຮົາ ແລະ ສັດໄດ້ໂດຍຜ່ານທາງຕ່ອງໂສ້ອາຫານ...

2.1. ຜົນກະທົບຕໍ່ຄົນ

ກ. ທາງກົງ

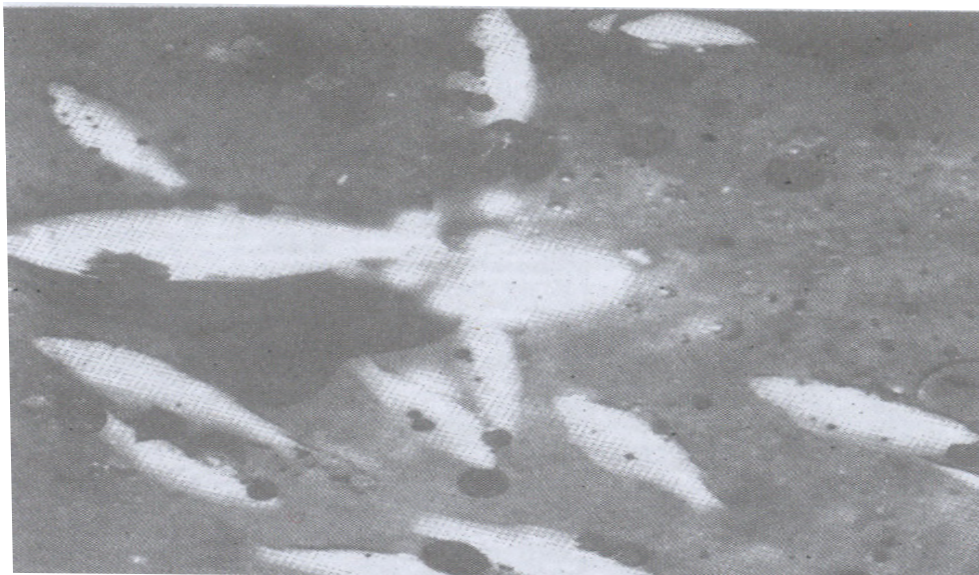
- ເຮັດໃຫ້ນ້ຳບໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ໃນການດື່ມ, ອາບ, ຊັກເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ແລະ ທຳການປູກຝັງ..
- ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມລຳຄານຈາກການຫາຍໃຈເອົາກິນຂອງນ້ຳເນົ່າເໝັນ.

ຂ. ທາງອ້ອມ

ທາດພິດຢູ່ໃນນ້ຳເຂົ້າໄປຢູ່ໃນຮ່າງກາຍພືດນ້ຳ ແລະ ສັດນ້ຳ. ເມື່ອຄົນເອົາພືດ ແລະ ສັດນ້ຳ ມາກິນຈະໄດ້ຮັບທາດພິດເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍຕໍ່. ເມື່ອສະສົມຫຼາຍຂຶ້ນມັນເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ສຸຂະພາບເຊັ່ນ: ເປັນພະຍາດຜິວໜັງ, ມະເຮັງ, ລະບົບປະສາດເສື່ອມ....

2.2. ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ

ເຮັດໃຫ້ເກີດເປັນແຫຼ່ງລະບາດຂອງເຊື້ອພະຍາດຕ່າງໆ, ພືດ ແລະ ສັດນ້ຳຕາຍ, ອາກາດເປັນພິດ...

ປາຕາຍຍ້ອນນ້ຳເປັນພິດ

3. ການປົກປັກຮັກສາຄຸນນະພາບຂອງນ້ຳ

ເພື່ອຮັກສາຄຸນນະພາບຂອງແຫຼ່ງນ້ຳໃຫ້ສະອາດ ບໍ່ໃຫ້ເກີດມີບັນຫາມົນລະພິດທາງນ້ຳ ພວກເຮົາທຸກຄົນຕ້ອງປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ບໍ່ລະບາຍນ້ຳເປື້ອນ, ນ້ຳເນົ່າຈາກ- ບ້ານ-ເຮືອນ-ຊົມຊືມ, ຈາກໂຮງໝໍ, ຈາກໂຮງຈັກໂຮງງານອຸດສາຫະກຳຕ່າງໆ ລົງສູ່ແມ່ນ້ຳ, ຫ້ວຍ, ຮ່ອງ, ຄອງ, ບຶງ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຜ່ານການບຳບັດ.

- ບໍ່ຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ສິ່ງເປື້ອນຕ່າງໆລົງໃສ່ແຫຼ່ງນ້ຳ, ຫ້ວຍ, ຮ່ອງ, ຄອງ, ບຶງ.
- ຫຼຸດຜ່ອນການໃຊ້ທາດເຄມີ ແລະ ຢາຂ້າແມງໄມ້ໃນດ້ານການປູກຝັງ.
- ແຕ່ລະບ້ານ-ເຮືອນ ຄວນມີວິດຖ່າຍ.
- ແຕ່ລະບ້ານ ຫຼື ເຮືອນ ມີກະຕ່າໃສ່ຂີ້ເຫຍື້ອ ແລະ ແຍກປະເພດຂອງຂີ້ເຫຍື້ອ ເພື່ອໃຫ້ພາກສ່ວນອະນາໄມຕົວເມືອງເອົາໄປກຳຈັດໄດ້ສະດວກ.

ການແຍກປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອຄວນແຍກດັ່ງນີ້:

- ຂີ້ເຫຍື້ອປະເພດຍ່ອຍສະຫຼາຍເຊັ່ນ: ເສດອາຫານ, ເສດຜັກ, ເຈ້ຍ, ໃບໄມ້, ຜ້າແພຂາດ...
- ຂີ້ເຫຍື້ອປະເພດຍ່ອຍສະຫຼາຍເຊັ່ນ: ແກ້ວ, ໂລຫະ, ປລາສຕິກ, ຖົງຢາງ...
- ຂີ້ເຫຍື້ອປະເພດອັນຕະລາຍເຊັ່ນ: ພາຊະນະບັນຈຸສິ່ງເສດເຫຼືອຈາກໂຮງໝໍ.

ການທຳຄວາມສະອາດ

4. ມົນລະພິດອາກາດ

ມົນລະພິດອາກາດໝາຍເຖິງອາກາດເປີເປື້ອນ, ອາກາດເປັນພິດ ຫຼື ອາກາດທີ່ມີຜຸ່ນລະອອງ, ກິ່ນ, ຄວັນ, ອາຍຕ່າງໆ ເຈືອປົນຢູ່ຫຼາຍເກີນກຳນົດ.

4.1 ສາເຫດພາໃຫ້ເກີດມົນລະພິດທາງອາກາດ

ສາເຫດຕົ້ນຕໍທີ່ພາໃຫ້ເກີດມົນລະພິດທາງອາກາດແມ່ນເກີດຈາກ: ຜຸ່ນລະອອງຕ່າງໆ; ອາຍລະເຫີຍອອກຈາກວັດຖຸຕ່າງໆ; ຄວັນຈາກການຈູດຂີ້ເຫຍື້ອ; ຈູດປ່າ ແລະ ການເຜົາເຊື້ອໄຟຂອງເຄື່ອງຈັກຍານພາຫະນະ ແລະ ໂຮງງານຕ່າງໆ...

ຄວັນຈາກໄຟໄໝ້ປ່າ

ການໃຊ້ເຄື່ອງຈັກ, ຍານພາຫະນະທີ່ມີຄວັນ

4.2. ອັນຕະລາຍຂອງມົນລະພິດອາກາດ

ບັນດາອາຍ, ກິ່ນ, ຄວັນ ແລະ ລະອອງຜຸ່ນຕ່າງໆ ທີ່ເຈືອປົນຢູ່ໃນອາກາດ ເມື່ອຄົນຫາຍໃຈເອົາ ຫຼື ສຳຜັດ ເຮັດໃຫ້ເກີດພະຍາດເຈັບເປັນຕ່າງໆ ໂດຍສະເພາະຕໍ່ລະບົບຫາຍໃຈຄື ເຮັດໃຫ້ດັງ ອັກເສບ, ອັກເສບຫຼອດລົມ, ອັກເສບປອດ, ຄັນຄາຍຕາມຜິວໜັງ ... ຮ້າຍແຮງໄປກວ່ານັ້ນ ເຮັດໃຫ້ຫາຍໃຈບໍ່ອອກຈົນເຖິງຂັ້ນຕາຍໄດ້.

4.3. ການຮັກສາຄຸນະພາບຂອງອາກາດ

ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາອາກາດເປັນພິດ ຫຼື ມົນລະພິດອາກາດ ພວກເຮົາຄວນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ບໍ່ຖິ້ມ ແລະ ບໍ່ຈູດ ຂີ້ເຫຍື້ອຊະຊາຍ.
- ຜູ້ຂັບຂີ່ຍານພາຫະນະ ແລະ ແລ່ນເຄື່ອງຈັກຕ່າງໆ ຄວນໝັ່ນກວດກາສະພາບຂອງເຄື່ອງຈັກບໍ່ໃຫ້ມີຄວັນອອກຈາກໜີ້ຄວັນຫຼາຍເກີນຄວນ ແລະ ບໍ່ແລ່ນລົດຖ້າບໍ່ຈຳເປັນ.
- ບັນດາໂຮງຈັກ-ໂຮງງານ ອຸດສາຫະກຳຕ່າງໆ ຄວນມີວິທີການຫຼຸດຜ່ອນຄວັນ ແລະ ຝຸ່ນລະອອງ ທີ່ບ່ອຍໃຫ້ລ່ອງລອຍໄປໃນອາກາດ.
- ສະຖານທີ່ມ້າງ ຫຼື ປຸກສ້າງອາຄານຕ່າງໆ ຢູ່ໃນຕົວເມືອງ ຕ້ອງໃສ່ຕານ່າງກັນຝຸ່ນລະອອງ
- ຫຼຸດຜ່ອນການຕັດໄມ້ ແລະ ຖາງປ່າເຮັດໄຮ່
- ປຸກຕົ້ນໄມ້ຕາມບໍລິເວນອາຄານ, ບ້ານ, ເຮືອນ, ບ່ອນທີ່ມີດິນເປົ່າຫວ່າງ ແລະ ແຄມຖະໜົນທົນທາງຕ່າງໆ ເພາະຕົ້ນໄມ້ສາມາດ ຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນອາກາດເປັນພິດ ແລະ ເຮັດໃຫ້ອາກາດມີຄວາມບໍລິສຸດຂຶ້ນ.

ການປຸກຕົ້ນໄມ້ຊ່ວຍໃຫ້ອາກາດບໍລິສຸດ

ບົດທີ 8. ອຸບັດເຫດທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມທ້ອງຖະໜົນ

1. ຄວາມໝາຍຂອງອຸບັດເຫດຕາມທ້ອງຖະໜົນ

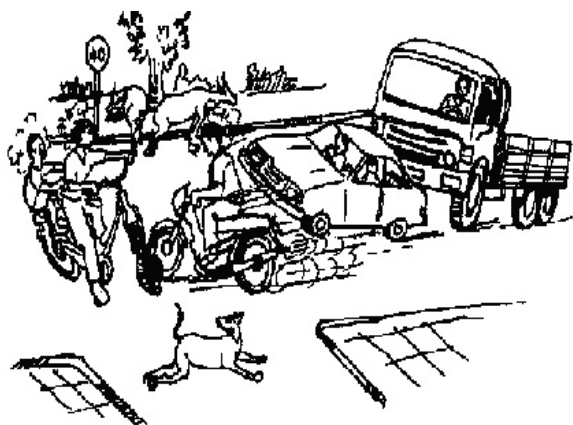
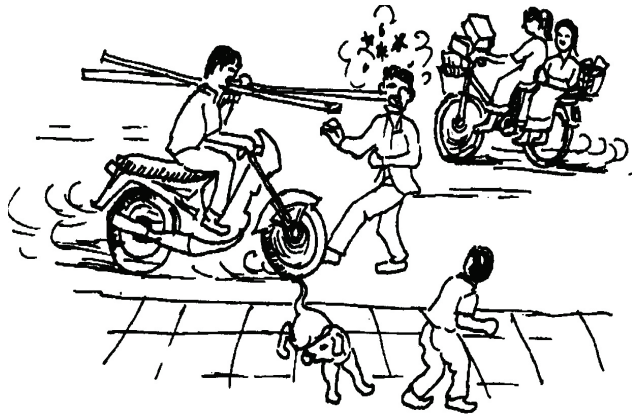
ອຸບັດເຫດທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມທ້ອງຖະໜົນແມ່ນເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມທ້ອງຖະໜົນໂດຍບໍ່ໄດ້ຕັ້ງໃຈເຊັ່ນ: ລົດຕຳກັນ, ລົດຕຳຄົນ, ລົດຕຳສັດ...

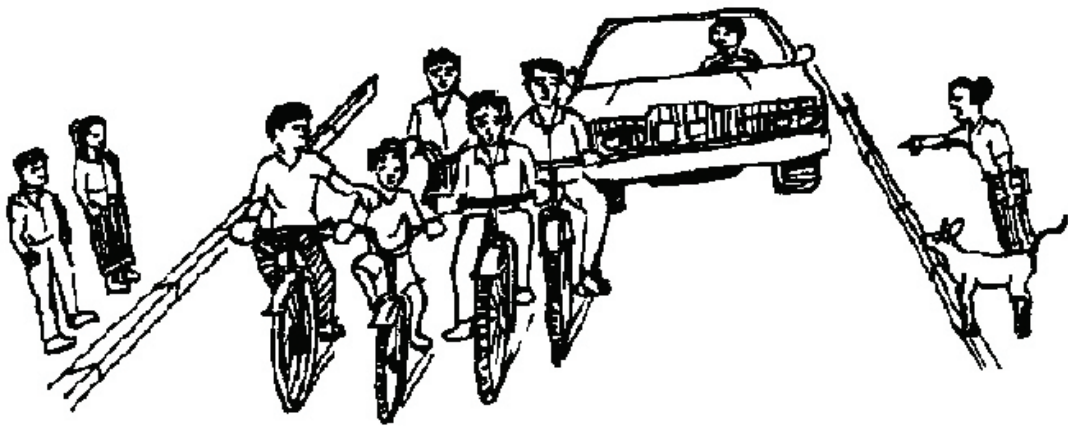
2. ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດອຸບັດເຫດຕາມທ້ອງຖະໜົນ

ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດອຸບັດເຫດຕາມທ້ອງຖະໜົນປະກອບດ້ວຍ 3 ພາກສ່ວນທີ່ສຳຄັນເຊັ່ນ: ຄົນ, ຍານພາຫະນະຕ່າງໆ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມຕາມທ້ອງຖະໜົນ.

ກ. ອຸບັດເຫດເກີດຂຶ້ນຍ້ອນຄົນ.

ອຸບັດເຫດເກີດຕາມທ້ອງຖະໜົນທີ່ເກີດຈາກການກະທຳຂອງຄົນ ຕົ້ນຕໍເກີດຈາກ ການລ່ວງລະເມີດ ກົດຈະລາຈອນ ເຊັ່ນ: ຂັບລົດ ຫຼື ຍ່າງຕາມທາງໃນຂະນະທີ່ມືນເມົາ, ຂັບລົດໃນຂະນະທີ່ສຸຂະພາບອ່ອນເພຍ, ຂັບລົດບໍ່ຮູ້ກົດຈະລາຈອນ, ອາຍຸບໍ່ເຖິງກະສຽນຂັບຂີ່ລົດ, ຂັບລົດລ່ວງໄຟແດງ, ຂັບລົດໄວເກີນຂອບເຂດ, ບັນທຸກເຄື່ອງເກີນຂອບເຂດ, ຂັບຂີ່ລົດຖີບ ຫຼື ລົດຈັກ ຮຽງກັນເປັນແພ, ໄລ່ຢອກກັນຢູ່ກາງຖະໜົນ, ໃຊ້ໂທລະສັບໃນເວລາຂັບຂີ່, ແຊງກັນໃນບ່ອນທາງໂຄ້ງ, ຂັບຂີ່ລົດຊິງຊ້າຍຊິງຂວາ, ແລ່ນລົດຟ້າວຟັງ...

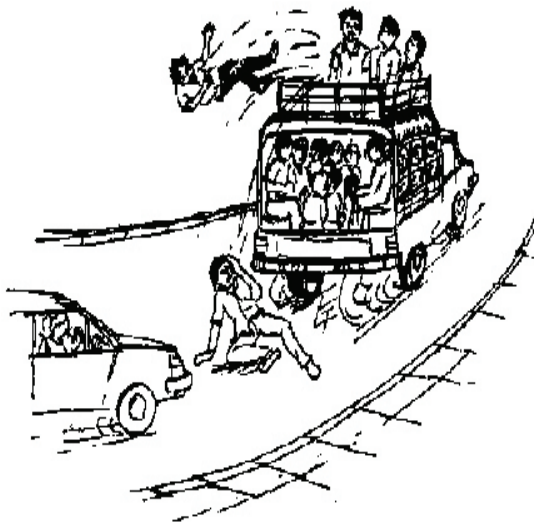

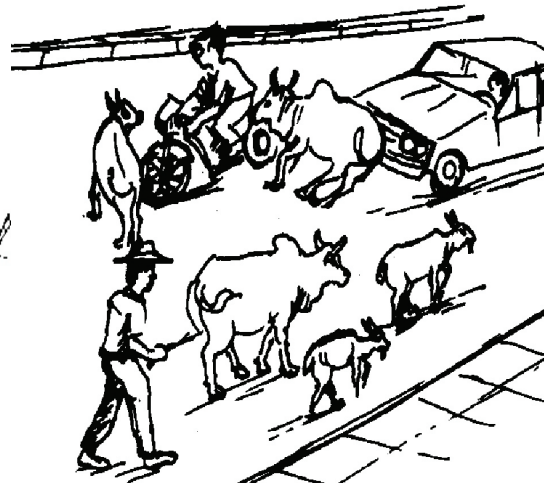
ຂີ່ລົດຮຽງກັນເປັນແພ

ຂ. ອຸບັດເຫດເກີດຈາກສະພາບແວດລ້ອມຕາມທ້ອງຖະໜົນ

ສະພາບແວດລ້ອມຕາມທ້ອງຖະໜົນກໍເປັນສາເຫດໜຶ່ງທີ່ພາໃຫ້ເກີດອຸບັດເຫດໄດ້ເຊັ່ນ: ທາງມື້ນ, ທາງເປ່ເພເປັນຫຼຸບເປັນໂນນ, ທາງແຄບ, ທາງໂຄ້ງ, ຝົນຕົກແຮງ ແລະ ລົມແຮງ, ມີສັດລ້ຽງຢ່າງຢູ່ຕາມທາງ, ...

ບັນທຸກຄົນໂດຍສານເກີນຂອບເຂດ

ປ່ອຍໃຫ້ສັດລ້ຽງຢ່າງຕາມຖະໜົນ

ຄ. ອຸບັດເຫດເກີດຂຶ້ນຍ້ອນສະພາບຂອງຍານພາຫະນະ

ສະພາບຍານພາຫະນະບໍ່ໄດ້ມາດຕະຖານກໍເປັນສາເຫດໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດອຸບັດເຫດໄດ້ເຊັ່ນ: ຢາງລົດທັງນ, ເບກຫ້າມບໍ່ດີ, ພວງມະໂລຫິມ ຫຼື ຝືດ, ໄຟຕາບໍ່ຮຸ່ງໃນຂະນະຂັບຂີ່ກາງຄືນ, ໄຟສັນຍານບໍ່ມີ, ແວ່ນແຍງທາງບໍ່ມີ ...

3. ຜົນກະທົບຈາກການເກີດອຸບັດເຫດ

ກ. ຜົນກະທົບຕໍ່ຕົນເອງ

ເມື່ອເກີດອຸບັດເຫດ ມັນນຳຜົນເສຍຫາຍມາໃຫ້ຕົນເອງເຊັ່ນ: ບາດເຈັບ, ອະໄວຍະວະໃດໜຶ່ງພິການ ຫຼື ເສຍຊີວິດ. ຖ້າຄູ່ກໍລະນີເສຍຊີວິດຈະໄດ້ເຂົ້າຄູກ ເຮັດໃຫ້ຕົນເອງເສຍອະນາຄົດ (ເສຍໂອກາດທາງການຮຽນ ຫຼື ປະກອບອາຊີບ), ເສຍເງິນເພື່ອໃຊ້ຈ່າຍໃນການປິ່ນປົວ, ເສຍເວລາ...

ຂ. ຜົນກະທົບຕໍ່ຄອບຄົວ

ເມື່ອອຸບັດເຫດເກີດຂຶ້ນກັບຄົນໃດໜຶ່ງແລ້ວຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄອບຄົວດັ່ງນີ້: ເສຍເວລາໃນການທຳມາຫາກິນຍ້ອນຕ້ອງໄດ້ດູແລຜູ້ເຈັບ, ເສຍເງິນເພື່ອໃຊ້ຈ່າຍໃນການປິ່ນປົວ ແລະ ສ້ອມແປງພາຫະນະທີ່ເປເພ. ຮ້າຍແຮງໄປກວ່ານັ້ນ ຫາກຄູ່ກໍລະນີເຖິງຂັ້ນເສຍຊີວິດ, ຄອບຄົວຈະຕ້ອງຈ່າຍຄ່າຫົວ. ໃນກໍລະນີ ຜູ້ເສຍຊີວິດຫາກເປັນພໍ່ ຫຼື ແມ່ ລູກຈະຂາດຜູ້ອຸປະຖຳ ລ້ຽງດູລູກ...

ຄ. ຜົນກະທົບຕໍ່ສັງຄົມ

ໃນເມື່ອເກີດອຸບັດເຫດຂຶ້ນ, ມັນກໍເປັນຜົນສະທ້ອນເຖິງທຸກຄົນຢູ່ໃນສັງຄົມເຊັ່ນ: ກົດຂວາງການສັນຈອນ ໃນຂະນະທີ່ເກີດອຸບັດເຫດເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນເສຍເວລາ; ຊັບສິນຂອງສ່ວນລວມເສຍຫາຍ, ເກີດມີຄົນເປັນໝ້າຍ ຫຼື ກຳພ້າ ຫຼື ກຳພອຍ, ຂາດຄວາມເປັນລະບຽບຮຽບຮ້ອຍ, ມີຄະດີໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ້ອງເສຍເວລາມາແກ້ໄຂ...

ຜົນກະທົບຈາກການເກີດອຸບັດເຫດ

4. ວິທີປ້ອງກັນ ແລະ ການປະຕິບັດຫຼັງອຸບັດເຫດ

ກ. ວິທີປ້ອງກັນ

ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດອຸບັດເຫດຕາມທ້ອງຖະໜົນຫຼວງຄວນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

ສຳລັບຄົນຢ່າງ:

- ຕ້ອງຢ່າງຕາມແຄມທາງທີ່ກຳນົດໃຫ້ຢູ່ສະເໝີ.
- ເມື່ອຈະຂ້າມທາງ ຖ້າເປັນທາງທີ່ມີທາງມ້າລາຍ ໃຫ້ຂ້າມບ່ອນທີ່ມີທາງມ້າລາຍ. ຖ້າເປັນທາງທີ່ບໍ່ມີທາງມ້າລາຍໃຫ້ຢຸດຢູ່ແຄມທາງເພື່ອຟັງ, ງວາກເບິ່ງທາງຊ້າຍທາງຂວາໃຫ້ຄັກ ເມື່ອໝັ້ນໃຈວ່າປອດໄພແລ້ວ ຈຶ່ງຄ່ອຍຂ້າມ.
- ເວລາຂ້າມທາງບໍ່ໃຫ້ແລ່ນ ແລະ ບໍ່ໃຫ້ຂ້າມຢູ່ບ່ອນທາງໂຄ້ງ ເພາະຜູ້ຂັບຂີ່ອາດບໍ່ສາມາດເຫັນຜູ້ຂ້າມ ຫຼື ຜູ້ຂ້າມອາດບໍ່ສາມາດເຫັນວ່າມີລົດພວມແລ່ນມາ
- ບໍ່ຫຼິ້ນກິລາຢູ່ແຄມທາງ
- ເວລາຂ້າມທາງໃນຍາມກາງຄືນ ຕ້ອງລະມັດລະວັງເປັນພິເສດ

ສຳລັບຄົນຂັບຂີ່ລົດ:

- ບໍ່ຂັບລົດໃນເວລາມືນເມົາ
- ກ່ອນຈະຂັບລົດຕ້ອງກວດສະພາບລົດໃຫ້ຮຽບຮ້ອຍສາກ່ອນເຊັ່ນ: ນ້ຳມັນ, ຫ້າມ, ໄຟສັນຍານ, ໄຟຕາ, ໄຟທ້າຍ, ແວ່ນ ແລະ ອື່ນໆ.
- ຜູ້ຂັບຂີ່ລົດຈັກ, ລົດໃຫຍ່ ຕ້ອງມີໃບອະນຸຍາດຂັບຂີ່, ໃບທະບຽນລົດ, ໃບເສຍຄ່າທາງ, ບັດປະຈຳຕົວ ເພື່ອສະດວກໃນຍາມເຈົ້າໜ້າທີ່ກວດກາ ແລະ ຂັບຂີ່ຕາມກົດຈະລາຈອນຢ່າງເຂັ້ມງວດ.
- ເດັກຕ່ຳກວ່າ 15 ປີ ຫ້າມບໍ່ຂັບຂີ່ລົດຈັກ ແລະ ຕ່ຳກວ່າ 18 ປີ ຫ້າມຂັບລົດໃຫຍ່ຕາມຖະໜົນຫຼວງເດັດຂາດ. ຖ້າລະເມີດ ເມື່ອເກີດອຸບັດເຫດຂຶ້ນ, ຜູ້ປົກຄອງຕ້ອງໄດ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ອຸບັດເຫດນັ້ນພຽງຝ່າຍດຽວ.
- ຫ້າມຂັບຂີ່ ແລະ ລາກ, ແກ່, ຈ່ອງດຶງກັນ ຫຼື ຮຽງກັນເປັນແພຂວາງທາງ.
- ຕ້ອງຂີ່ໄປຕາມທາງຟາກກາງຂວາຂອງຕົນສະເໝີ.
- ກ່ອນຈະລ້ຽວຕ້ອງເປີດໄຟລ້ຽວ ຫຼື ເດ່ແຂນອອກໄປທິດທາງທີ່ຈະລ້ຽວໄປເພື່ອສັນຍານເຕືອນໃຫ້ຜູ້ສວນທາງມາ ຫຼື ຜູ້ທີ່ມາຕາມຫຼັງຮູ້ກ່ອນລ່ວງໜ້າປະມານ 30 ແມັດ ພ້ອມທັງສັງເກດເບິ່ງ ເມື່ອເຫັນວ່າ ມີຄວາມປອດໄພແລ້ວຈຶ່ງລ້ຽວ. ເວລາລ້ຽວຊ້າຍຍິ່ງຕ້ອງລະມັດລະວັງຫຼາຍຂຶ້ນ.

- ບໍ່ຂັບລົດຕັດໜ້າລົດຄັນອື່ນໆ ເພາະຈະເປັນອັນຕະລາຍເຖິງຊີວິດໄດ້.
- ຂັບລົດກາງຄືນຕ້ອງໄຕ້ໄຟເຍືອງທາງ, ສຳລັບຜູ້ຂັບລົດຖີບ ແລະ ລົດຈັກຄວນໃສ່ເສື້ອສີແຈ້ງເພື່ອໃຫ້ຄົນອື່ນເຫັນໄດ້ງ່າຍ.
- ບໍ່ຂັບລົດໄວເກີນກຳນົດ, ບໍ່ຂັບແບບຄຶກຄະນອງ, ບໍ່ລ່ວງຕັດໜ້າລົດຄັນອື່ນຢ່າງເດັດຂາດ ເພາະການກະທຳແບບນີ້ ເປັນສິ່ງທີ່ເສຍມາລະຍາດ ທັງກໍ່ໃຫ້ເກີດອຸບັດເຫດຫຼາຍທີ່ສຸດ.
- ຜູ້ຂັບຂີ່ລົດຖີບ ແລະ ລົດຈັກ ຕ້ອງໃສ່ໝວກກັນກະທົບເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ຫົວກະທົບພື້ນໃນກໍລະນີເກີດອຸບັດເຫດ.
- ບໍ່ກັງຄັນຮົ່ມຂັບຂີ່ລົດຖີບ ແລະ ລົດ ຈັກ
- ຜູ້ຂັບຂີ່ຄວນເຫັນໃຈເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ, ບໍ່ບຽດບໍ່ຊິງ, ບ່ອນໃດຫົນທາງບໍ່ດີ, ມັນຮີ້, ມີຕົມໃຫ້ແລ່ນຊ້າລົງ ນີ້ຄືການຂັບຂີ່ທີ່ດີ, ມີມາລະຍາດ ແລະ ປອດໄພ.
- ເມື່ອຜູ້ຂັບລົດມາທາງໜ້າເປີດໄຟຕາສັນຍານຂໍທາງ, ໃຫ້ຜ່ອນ ຫຼື ຍຸດ ເພື່ອປ່ອຍທາງໃຫ້ເຂົາຢ່າງມີມາລະຍາດ.
- ບໍ່ຂັບລົດໄວເກີນກຳນົດເຊັ່ນ: ໃນຕົວເມືອງບໍ່ເກີນ 30 ຫຼື 40 ກິໂລແມັດ ຕໍ່ຊົ່ວໂມງ.
- ບໍ່ໃຊ້ໂທລະສັບໃນຂະນະຂັບລົດ.
- ຜູ້ຂັບຂີ່ລົດໃຫຍ່ໃຫ້ໃສ່ສາຍຮັດນິລະໄພໃນຂະນະຂັບຂີ່ລົດ.

ຂ. ການປະຕິບັດຫຼັງເກີດອຸບັດເຫດ

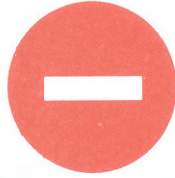
ພາຍຫຼັງອຸບັດເຫດເກີດຂຶ້ນແລ້ວຄວນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ບໍ່ໃຫ້ໜີປະອຸບັດເຫດ ແລະ ບໍ່ຍ້າຍລົດອອກຈາກສະຖານທີ່ເກີດອຸບັດເຫດ. ສິ່ງສຳຄັນຄືຕ້ອງຊ່ວຍເອົາຜູ້ຖືກບາດເຈັບໄປໂຮງໝໍກ່ອນ. ຖ້າຊ່ວຍດ້ວຍຕົນເອງບໍ່ໄດ້ກໍຕ້ອງຮ້ອງຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຈາກຜູ້ທີ່ຢູ່ໃກ້ເຫດການ.
- ໂທລະສັບເອີ້ນລົດໂຮງໝໍ.
- ໂທລະສັບຫາເຈົ້າໜ້າທີ່ຕຳຫຼວດຈະລາຈອນ.
- ຊ່ວຍບອກຄອບຄົວຂອງຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ.
- ສຳລັບຜູ້ທີ່ພົບເຫັນຕ້ອງໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອຜູ້ເຄາະຮ້າຍ.

ກົດຈະລາຈອນ

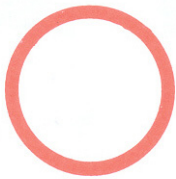
ຫ້າມຈອດ

ຫ້າມຜ່ານຍົກເວັ້ນແຕ່ລົດບັດ
ຫຼືລົດໂດຍສານປະຈຳທາງ

ຫ້າມໄປທາງໜ້າ

ຫ້າມພາຫະນະທຸກຊະນິດ

ຫ້າມລົດຖີບ

ຄວາມໄວຈຳກັດ

ຫ້າມລົງຂວາ

ຫ້າມລົງຊ້າຍ

ຫ້າມລົງຄືນ

ລະວັງເດັກນ້ອຍ

ລະວັງທາງໃຫຍ່ຄົບທາງນ້ອຍ

ລະວັງທາງມ້າລາຍ

ລະວັງທາງມີໜ່ວຍກໍ່ສ້າງ

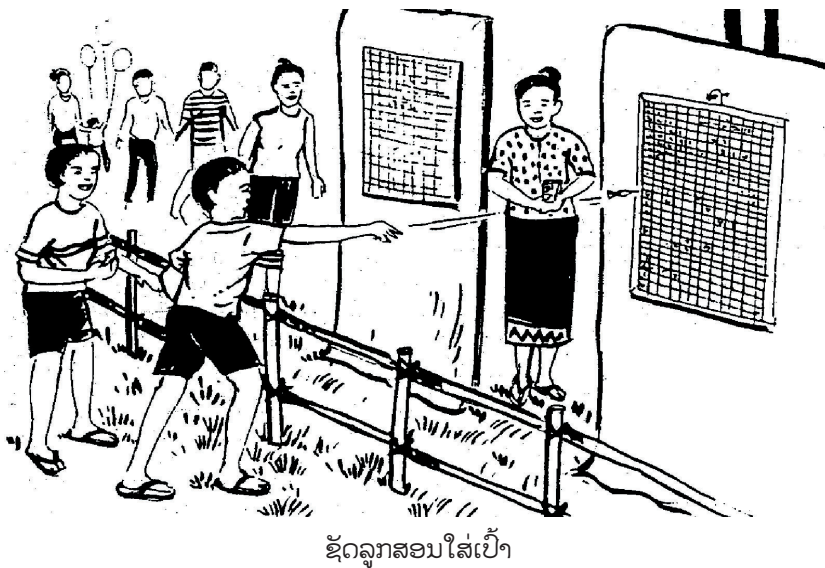
ລະວັງເຂດອັນຕະລາຍ

ບົດທີ 9. ຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ

1. ຄວາມໝາຍຂອງຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ

ຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມໝາຍເຖິງເຫດການຕ່າງໆທີ່ບໍ່ເພິ່ງປາດຖະໜາເກີດຂຶ້ນໃນສັງຄົມເຊັ່ນ: ການຫຼີ້ນການພະນັນ, ຂີ້ລັກ, ປຸ້ນຈີ້, ຕົກັນ, ຂ້າກັນ... ເຊິ່ງນຳຜົນເສຍຫາຍທາງດ້ານຊີວິດ ແລະ ຊັບສິນມາສູ່ພົນລະເມືອງໃນສັງຄົມ.

2. ການຫຼີ້ນການພະນັນ

ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ຫຼີ້ນການພະນັນ

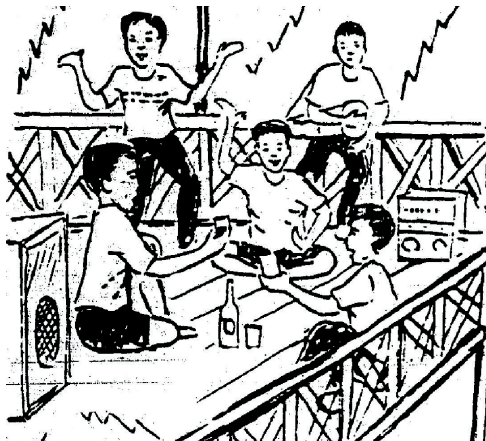
ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ມີການຫຼີ້ນການພະນັນແມ່ນການທ້າກັນໃນການແຂ່ງຂັນຕ່າງໆເຊັ່ນ: ແຂ່ງຂັນຕີມວຍ, ແຂ່ງບັ້ງໄຟ, ແຂ່ງຂັນເຕະບານ, ຍິງປືນ, ຍິງໜ້າ, ແຂ່ງຕີສະນຸກເກີ... ແລະ ການຢາກໄດ້ລາງ ວັນ (ຢາກລວຍທາງລັດ) ເຊັ່ນ: ຊີ້ຫວຍ, ຈິກສະຫຼາກ, ຫຼິ້ນໄພ້, ຊັດລູກດອກ, ໂຍນລູກປິງປ່ອງໃສ່ຊາມ, ຫຼິ້ນໝາກກຸ້ງໄກ່... ເຊິ່ງຈັດຂຶ້ນໃນໂອກາດ ແລະ ສະຖານທີ່ຕ່າງໆ

3. ການຕິດສິ່ງເສບຕິດ

ສິ່ງເສບຕິດມີທັງທີ່ເປັນສິນຄ້າຖືກກົດໝາຍ ແລະ ຜິດກົດໝາຍ. ສິ່ງເສບຕິດທີ່ເປັນສິນຄ້າຖືກກົດໝາຍມີ: ເຫຼົ້າ, ເບຍ, ຢາສູບ, ກາວ, ທຶນເນີ... ສິ່ງເສບຕິດທີ່ເປັນສິນຄ້າຜິດກົດໝາຍມີ: ຝື່ນ, ຊາ, ຢາບ້າ, ເຮໂຣອິນ...

ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ຕິດສິ່ງເສບຕິດ

- ບາງຄອບຄົວຜູ້ໃຫຍ່ບໍ່ເປັນແບບຢ່າງ ແລະ ບໍ່ໄກ່ຊິດລູກ.
- ພົວພັນກັບໝູ່ເພື່ອນທີ່ຕິດສິ່ງເສບຕິດ.
- ຄ່ານິຍົມໃນສັງຄົມ ແລະ ການຂາຍສິ່ງເສບຕິດທີ່ຖືກກົດໝາຍ ສາມາດຂາຍໄດ້ທົ່ວໄປ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຈຳກັດອາຍຸຂອງຜູ້ບໍລິໂພກ.

ກິນດື່ມເຫຼົ້າເຮຮາ

ສູບຢາ

4. ຜົນກະທົບຈາກຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ

ຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມມັນໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຜູ້ຕິດເອງ, ຄອບຄົວ ແລະ ສັງຄົມດັ່ງນີ້:

ກ. ຜົນກະທົບຕໍ່ຜູ້ ຫຼີ້ນ ແລະ ຜູ້ຕິດເອງ

- ເສຍການຮຽນ
- ເສຍອະນາຄົດ
- ສຳລັບການຕິດສິ່ງເສບຕິດເຮັດໃຫ້ສຸຂະພາບອ່ອນເພຍ ແລ້ວ ເກີດພະຍາດຕ່າງໆໃນຮ່າງກາຍເຊັ່ນ: ຄວາມຈຳເລື້ອມ, ເປັນມະເຮັງ, ຕັບແຂງ ... ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນອາດຈະເຮັດໃຫ້ເສຍຊີວິດໄດ້.

ຂ. ຜົນກະທົບຕໍ່ຄອບຄົວ

- ເສຍໃຈ
- ເສຍຊັບສິນເງິນຄຳ
- ຍາກຈົນ
- ບໍ່ມີຄວາມສຸກ ບາງຄອບຄົວກ້າວໄປເຖິງຂັ້ນແຕກແຍກ

ຄ. ຜົນກະທົບຕໍ່ສັງຄົມ

- ເກີດການຜິດຖຽງ, ອາລະວາດ, ຕົກັນ, ລັກຊັບສິນ, ປຸ້ນຈີ້, ຂ້າກັນ, ຂ້າຊິງສັບ ...
- ເກີດອຸບັດເຫດຕາມທ້ອງຖະໜົນ
- ບໍ່ມີຄວາມສະຫງົບ

5. ວິທີປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມວຸ້ນວາຍໃນສັງຄົມ

ເພື່ອໃຫ້ສັງຄົມມີຄວາມສະຫງົບ ແລະ ຮັກສາຮີດຄອງປະເພນີອັນດີງາມຂອງຊາດໄວ້ໄດ້, ແຕ່ລະຄອບຄົວມີຄວາມອົບອຸ່ນ, ສຸຂະພາບແຕ່ລະຄົນແຂງແຮງດີ ແລະ ເຍົາວະຊົນ-ຊາວໜຸ່ມມີອະນາຄົດທີ່ສົດໃສ. ພວກເຮົາທຸກຄົນຕ້ອງປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ຫຼີກເວັ້ນການພະນັນທຸກຢ່າງ.
- ຫຼີກເວັ້ນການກິນ-ດື່ມຂອງມືນເມົາ ເຊັ່ນ: ເຫຼົ້າ, ເບຍ,...
- ຫຼີກເວັ້ນການຫຼິ້ນກິນຟຸ່ມເຟື້ອຍ.
- ບໍ່ທົດລອງເສບສິ່ງເສບຕິດທຸກຊະນິດ.
- ເມື່ອມີບັນຫາຄວນປຶກສາພໍ່ແມ່, ຜູ້ປົກຄອງ, ຄູ່ ຫຼື ຜູ້ທີ່ໄວ້ໃຈໄດ້.
- ເຊື່ອຟັງຄຳສັ່ງສອນຂອງພໍ່, ແມ່, ຜູ້ປົກຄອງ, ຄູ່, ອາຈານ, ພະສົງ ແລະ ຜູ້ໃຫຍ່ທີ່ຫວັງດີ.
- ໃຊ້ເວລາວ່າງໃຫ້ເປັນປະໂຫຍດເຊັ່ນ: ອອກກຳລັງກາຍ, ຫຼິ້ນກິລາ, ເຄື່ອນໄຫວສິລະປະ, ອ່ານປຶ້ມ, ຊ່ວຍວຽກຄອບຄົວ...
- ພະຍາຍາມເຮັດຈິດໃຈໃຫ້ແຈ່ມໃສ ແລະ ພົວພັນກັບໝູ່ເພື່ອນຜູ້ທີ່ດີ.

ຮຽນໜັງສືນຳໝູ່

ຫຼິ້ນກິລາ

EUROPEAN COMMISSION

Humanitarian Aid

ປຶ້ມແບບຮຽນໄພພິບັດສຶກສາໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນມາໂດຍກະຊວງສຶກສາທິການ ເຊິ່ງມີການຮ່ວມມືກັບຫ້ອງການຄຸ້ມຄອງໄພພິບັດແຫ່ງຊາດ (NDMO), ສູນກຽມພ້ອມຕ້ານໄພພິບັດແຫ່ງອາຊີ (ADPC) ແລະ ອົງການ ສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາແຫ່ງ (UNDP), ໂດຍການອຸປະຖຳຈາກອົງການມະນຸດສະທຳເອີຣົບ (ECHO).

This Student Book was developed by the Ministry of Education (MOE) in partnership with the National Disaster Management Office (NDMO), the Asian Disaster Preparedness Center (ADPC) and the United Nations Development Programme (UNDP) with the support of the European Commission Humanitarian Aid department (ECHO).